

Begroting 2017

Paragrafen

Provincie Gelderland

Definitief PS

dinsdag 26 september 2017 16:25

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM

Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM

Telefoon: (026) 3599480

E-mail: post@gelderland.nl

Website: www.gelderland.nl

 provincie

Gelderland

Paragrafen

Het doel van een paragraaf is om voor onderwerpen die verspreid in meerdere kerntaken voor komen, een totaalbeeld te bieden. De wetgever verplicht ons om zowel bij de begroting als bij de jaarrekening zeven paragrafen op te nemen ('Lokale heffingen', 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing', 'Onderhoud kapitaalgoederen', 'Financiering', 'Bedrijfsvoering', 'Verbonden partijen' en 'Provinciaal grondbeleid'). Al een aantal jaren voegen wij aan de verplichte paragrafen een paragraaf 'EMU-saldo' toe. Bij de Voorjaarsnota 2015 is besloten de Begroting in te richten naar de zeven kerntaken voor provincies. Omdat 'Gebiedsontwikkelingen', 'Gelderse economie' en 'Gelderland Internationaal' in meer kerntaken voorkomen is besloten om voor deze onderwerpen afzonderlijke paragrafen toe te voegen. De nadruk in de hierna opgenomen begrotingsparagrafen ligt bij het beschrijven van het ontwikkelen en het bepalen van het beleid voor de komende jaren.

Gebiedsopgaven

De provincie heeft samen met haar partners zes gebiedsopgaven gedefinieerd. De opgave bepaalt de grens van het gebied en de partners met wie wordt samengewerkt. Elk gebiedsopgave is uniek. De keuze voor de zes gebiedsopgaven is gemaakt in de Omgevingsvisie. Provinciale Staten hebben de Omgevingsvisie na een intensief co-creatietraject in november 2014 vastgesteld.

Zes gebiedsopgaven

De zes gebiedsopgaven zijn:

1. De Achterhoek: Smart werken en wonen

De ambitie van de opgave in de Achterhoek is het - gezien de demografische ontwikkelingen - op niveau houden van economie en leefbaarheid. Deze ambitie wordt uitgewerkt in drie doelen; Werken, Wonen en Bereikbaarheid.

2. Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: versterken economische kracht

De ambitie is het versterken van de economische motor van Gelderland. De onderwerpen Health en Energy, in verbinding met Food, zijn hiertoe katalysatoren. In de Uitnodigingsagenda MIRT 2015 is met de partners gekozen om te focussen op drie doelen (in de uitnodigingsagenda iconen genoemd): campussen, smart energy en bruisende binnensteden aan de rivier.

3. Stedelijk netwerk Stedendriehoek: Cleantech

De ambitie is versterking van de economie door innovatie, toepassing en ontwikkeling van cleantechoplossingen, een circulaire economie en versterking van de schone en groene woon-, werk- en leefomgeving.

4. De Gelderse corridor: logistieke kracht en hoogwaardige tuinbouw

De gezamenlijke ambitie is: de kansen die de belangrijkste Europese corridor (weg, water, spoor) biedt voor het gebied qua logistiek en tuinbouw beter benutten in balans met de ontwikkeling van het unieke rivierenlandschap.

5. Stedelijk netwerk Ede-Wageningen: FoodValley

FoodValley is een belangrijke voedingsbodem voor de Nederlandse economie en een inspirerende kennisregio in Europa. Het is 'the place to be' voor voeding en voedseltechnieken. Met het stedelijk netwerk rond Ede en Wageningen werken we aan toonaangevende innovatie en vakkennis op het gebied van agrofood, een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat en een dynamische, groene leefomgeving.

6. De Veluwe: natuur en economie in balans

Veluwe op 1: de Veluwe als het topgebied voor natuur en erfgoed én het beste toeristisch-recreatieve centrum van Nederland. Zorg voor de kwaliteiten en recreatief ondernemerschap gaan daarvoor hand in hand.

Proces

De Uitvoeringsstrategie gebiedsopgaven is vastgesteld (juni 2016, PS 2016-384). Provinciale Staten hebben ingestemd met de doelen van de opgaven en de spelregels en de rolverdeling met Gedeputeerde Staten. Voor die opgaven waarvan de visie en doelen helder zijn, is en wordt gewerkt aan de uitvoering van plannen. Voor een paar opgaven zijn de visie en doelen najaar 2016 aangescherpt (Corridor, Veluwe, Arnhem-Nijmegen) en wordt met de partners tot een gezamenlijke aanpak in de vorm van programma's en projecten gekomen. Provinciale Staten hebben de 15 uitgangspunten die leidraad zijn bij het werken aan de gebiedsopgaven vastgesteld. Volgens deze uitgangspunten wordt samen met partners aan de doelen gewerkt.

Het begrotingsjaar 2017 zal vooral in het teken staan van uitvoering en er is ruimte voor nieuwe initiatieven.

Financieel

Voor de gebiedsopgaven is in het coalitieakkoord € 90 miljoen gereserveerd. In 2016 is € 16,6 miljoen beschikbaar gesteld voor de gebiedsopgaven en € 3,5 miljoen gereserveerd (PS 2016-163, PS2016-384). Vanuit het budget van de kerntaken is daarnaast nog circa € 1 miljoen voor de gebiedsopgaven beschikbaar gesteld.

Verwacht wordt dat bij de Slotwijziging 2016 nieuwe (financiële) voorstellen kunnen worden gedaan voor de verdere aanpak van de gebiedsopgaven. Voor de gebiedsopgave stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen wordt het begin 2017. Afhankelijk van de ontwikkeling van een opgave kan op een ander moment een voorstel worden gedaan.

In de Voorjaarsnota 2017 wordt een overzicht opgenomen van de voortgang van de doelen en al bereikte resultaten. Voor de gebiedsopgaven gaat het om het samenwerken aan opgaven; samen een agenda maken en daarna samen uitvoeren.

Beeldbepalende projecten

De voorbereiding voor het World Food Center (WFC) krijgt steeds meer vorm. Verwacht wordt dat een negental bedrijven en kennisinstellingen als kopgroep gaat starten met de ontwikkeling van het WFC. Het WFC start in 2017 of 2018 met activiteiten in de Mauritskazerne in Ede. De start-up van het WFC omvat een experience gedeelte en een participatorium waar de dialoog over voedsel wordt gevoerd. Ook de overige bedrijven en kennisinstellingen die nu deelnemen aan de ontwerpfase worden betrokken bij die plannen. Naar verwachting zijn de plannen (ontwerp en businesscase) begin 2017 dusdanig concreet dat een statenvoorstel kan worden voorgelegd over de wijze waarop de provincie het WFC zal ondersteunen.

Er is een nieuwe stedenbouwkundig plan voor het gebied in de maak. In 2017 wordt de bestemmingsplanprocedure doorlopen voor het gehele WFC-gebied.

Het WFC biedt met de te verwachten bezoekersaantallen een kans om vanuit bedrijfsleven en wetenschap met consumenten in contact te komen en met, door en onder deze consumenten wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Momenteel wordt een haalbaarheidsonderzoek verricht in opdracht van de Wageningen UR, gemeente Ede en provincie (gedurende de tweede helft van 2016) om te komen tot een foodlab. In dit foodlab kunnen bezoekers aan het WFC participeren in wetenschappelijke onderzoeksprogramma's met betrekking tot voedsel, gezondheid en gedrag van een vijftal universiteiten (Groningen, Maastricht, Nijmegen, Utrecht en Wageningen) en bedrijfsleven.

Er is een nieuw stedenbouwkundig plan voor het gebied (World Food Center en Campus) in de maak. In 2017 wordt de bestemmingsplanprocedure doorlopen voor het gehele WFC-gebied.

De Rail Terminal Gelderland (opgave Gelderse Corridor) staat bij het onderdeel Mobiliteit.

Het Warmtenet Arnhem-Nijmegen (opgave Stedelijk Netwerk Arnhem-Nijmegen) komt bij Energietransitie aan de orde.

Gelderse economie

Het versterken van de Gelderse economie is een kerntaak van het provinciaal bestuur. Ons doel is het stimuleren van economische groei en werkgelegenheid in Gelderland. Vanuit kerntaak 5 Regionale economie wordt hieraan bijgedragen via het programma Economie, het programma Gelderland Sport!, Europese programma's (zoals EFRO en Interreg) en buitenlandse betrekkingen en lobby.

Economische groei en werkgelegenheid willen we stimuleren door in deze coalitieperiode te werken aan de economie van de toekomst: innovatief, circulair en internationaal. In het beleidskader economie 'Werken aan de economie van de toekomst' (PS2016-385) zijn hiertoe 7 mijlpalen voor 2020 opgenomen.

We vatten deze mijlpalen samen tot drie (gebundelde) ambities voor deze coalitieperiode:

1. Gelderland in de EU-top van innovatieve regio's (mijlpalen 1, 3, 4, 5);
2. Gelderland als derde industrieprovincie van Nederland (mijlpalen 2, 4 en 6);
3. Gelderland koploper in de circulaire economie en de innovatieve transitie (mijlpalen 6 en 7).

Relatie tussen programma economie en overige kerntaken en plandoelen

Het stimuleren van economische groei vindt niet alleen binnen kerntaak 5 Regionale economie plaats. Ook de andere provinciale kerntaken dragen bij aan de ambitie om economische groei en werkgelegenheid in Gelderland te stimuleren.

In deze paragraaf wordt de relatie tussen de ambities van het programma economie (onderdeel van kerntaak 5) en de plandoelen van de andere kerntaken inzichtelijk gemaakt. Onder de tabel volgt een toelichting op de relaties.

Samen met de andere kerntaken en plandoelen wordt de samenwerking op de ambities nader geconcretiseerd. In de P&C-cyclus zal ook de voortgang op deze paragraaf aan Provinciale Staten worden gerapporteerd.

Tabel: Relatie tussen gebundelde ambities programma economie en plandoelen overige provinciale kerntaken

Gebundelde ambities economie	Relatie met plandoelen overige provinciale kerntaken
1. Gelderland in de EU-top van innovatieve regio's	Kerntaak 1 plandoel 1 Kwaliteit fysieke leefomgeving
	Kerntaak 1 plandoel 2 Gebiedsopgaven
	Kerntaak 3 Plandoel 5 Land- en tuinbouw
	Kerntaak 3 Plandoel 4 Toerisme en recreatie
	Kerntaak 4 Plandoel 3 Versterken (inter)nationale verbindingen (deelprogr. Logistiek als Gelderse Motor)
	Kerntaak 6 Plandoel 1 Bloeiend cultuur- en erfgoedklimaat
	Kerntaak 7 Plandoel 3 Sterk bestuur in Gelderland
2. Gelderland als 3de industrieprovincie van Nederland	Kerntaak 1 plandoel 2 Gebiedsopgaven
	Kerntaak 3 Plandoel 5 Land- en tuinbouw
	Kerntaak 7 Plandoel 3 Sterk bestuur in Gelderland
3. Gelderland als koploper in circulaire economie en innovatieve transitie	Kerntaak 1 plandoel 2 Gebiedsopgaven
	Kerntaak 2 Plandoel 2 Toekomstbestendige energievoorziening, innovatie en economische groei
	Kerntaak 3 Plandoel 5 Land- en tuinbouw
	Kerntaak 4 Plandoel Versterken bereikbaarheid 3 stedelijke netwerken
	Kerntaak 7 Plandoel 3 Sterk bestuur in Gelderland

Kerntaak 1 | Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer

Plandoel 1 Kwaliteit fysieke leefomgeving (programma SteenGoed Benutten)

Het programma Economie en het programma SteenGoed Benutten werken op het vlak van het realiseren van excellente werklocaties met als onderdeel bruisende binnensteden nauw met elkaar samen. In 2017 verschijnt een gezamenlijke agenda Bruisende Binnensteden, die wordt opgesteld samen met partners buiten.

In 2017 verschijnt een gezamenlijke agenda Bruisende Binnensteden, die wordt opgesteld samen met partners buiten.

Plandoel 2 Gebiedsopgaven

Onderdeel van deze kerntaak zijn de gebiedsopgaven waarbij in partnerschap met gebieden invulling wordt gegeven aan een gerichte aanpak van zes gebiedsopgaven:

- Stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen: economische drager van Gelderland met health en energy en campusontwikkeling;
- Stedelijk netwerk Ede-Wageningen/FoodValley: met de ambitie om het mondiale kenniscentrum voor Food te zijn;
- Stedelijk netwerk Stedendriehoek: ambitie als Cleantech regio, duurzaam en schoon;
- De Gelderse Corridor: focus op logistieke kracht en hoogwaardige tuinbouwsector;
- Achterhoek: focus op Smart Industries en mooi wonen;
- De Veluwe: Veluwe op 1, natuur en economie in balans.

Het merendeel van de gebiedsopgaven heeft een economische insteek, waardoor er een duidelijke relatie is tussen de kerntaak regionale economie en de gebiedsopgaven en de mogelijkheid bestaat om de ambities onderling te versterken.

Op de volgende thema's werken de programma's aanvullend aan elkaar:

- Circulaire economie, waarbij de inzet van economie aansluit en aanvullend is op de regionale opgave Stedendriehoek (CleanTechRegio) en regio Arnhem-Nijmegen;
- Onderwijs - arbeidsmarkt, afgestemde inzet in de verschillende gebieden;
- De verdere campusontwikkeling op NovioTech campus/Heijendaal in Nijmegen, Wageningen Campus en het IPKW/Kleefse Waard in Arnhem;
- Toerisme en Recreatie in relatie tot de gebiedsopgaven van de Veluwe (Veluwe op 1);
- 5 Groene hubs in de regio Arnhem-Nijmegen laten specialiseren op een onderscheidend gebied;
- Het versterken van de acquisitielijnen vanuit de verschillende partners binnen de regio Arnhem-Nijmegen;
- Rondom de agenda Bruisende Binnensteden (ook in relatie tot het programma Steengoed Benutten, zie plandoel 1 van kerntaak 1).

In 2017 werken we vanuit de gebiedsopgaven en economie bijvoorbeeld aan de verdere ontwikkeling van het Poultry Expertise Centre in Barneveld en aan de Business Generator Health & High Tech in Nijmegen.

Tenslotte willen wij vanuit de gebiedsopgaven partner zijn bij initiatieven van derden die mede bijdragen aan het versterken van de economische kracht van de regio, bijvoorbeeld door expertise te delen en verbindingskracht in te zetten.

Kerntaak 2 | Milieu, energie en klimaat

Het programma Economie en het programma Energietransitie leveren in gezamenlijkheid een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de provinciale ambities op het gebied van duurzaamheid. Energietransitie zet daarbij in op het stimuleren van een biobased economie waarbij gebruik gemaakt wordt van bioraffinage en biograndstoffen. Daarnaast wordt de innovatie en uitrol van opwek van lokale, hernieuwbare energie en grootschalige energiebesparing bevorderd, hetgeen zorgt voor groei en werkgelegenheid. Vanuit het programma Economie wordt ingezet op het stimuleren van een circulaire economie waar de aandacht uitgaat naar bedrijven.

Plantaardige eiwittransitie

Op dit moment wordt de eiwittransitie opgepakt vanuit verschillende provinciale deelprogramma's, waaronder economie, land- en tuinbouw, circulaire economie, biobased economy, energietransitie en klimaatbeleid. Om beter in te zetten op de plantaardige eiwittransitie wordt in december 2016 een integrale aanpak voorgesteld binnen de uitwerking van circulaire economie.

In 2017 werken we gezamenlijk aan de uitvoering van de ambities op het gebied van circulaire economie, waaronder plantaardige eiwittransitie.

Kerntaak 3 | Vitaal platteland

Als het gaat om de economie van Gelderland, dan vormen de sectoren land- en tuinbouw en het toerisme en de recreatie daarbinnen een zodanig bijzonder domein dat ze bediend worden vanuit de kerntaak Vitaal platteland, maar 'fysiek' ook onderdeel uitmaken van het programma regionale economie. Daarom zijn de plandoelen Toerisme en recreatie hieronder apart beschreven.

In de sectoren Toerisme en Recreatie en Land- en tuinbouw draagt men bij het ondernemen tevens zorg voor behoud en beheer van belangrijke 'waarden': natuur, bodem, water, milieu, landschap, ruimte en indirect schoonheid. De economische toestand van deze sectoren heeft daardoor sterke gevolgen voor de fysieke en sociale vitaliteit en de duurzaamheid van het platteland. Tegelijkertijd zijn het belangrijke economische sectoren die ook beeldbepalend zijn voor onze provincie en waar veel bedrijven in andere sectoren weer van afhankelijk zijn (vestigingsklimaat, aantrekkelijk woonklimaat).

Plandoel 2 Toerisme en recreatie

Deze sector levert een belangrijke bijdrage aan de Gelderse economie (inkomen en werkgelegenheid), doordat ze mensen via recreatieve bezoeken aan Gelderland, evenementen of via promotie laten kennismaken met de kwaliteiten die we als provincie bezitten. De sector heeft echter ook met grote uitdagingen te maken. De vakantieganger gaat voor steeds meer gemak, comfort en beleving. Deze veranderende wens van de klant vraagt om voortdurende investering en vernieuwing. Tegelijkertijd krijgen alleen de beste ondernemers nog financiering vanuit de markt voor innovaties en wordt de toepassing van regelgeving, vooral voor de Veluwe, als weinig flexibel en vertragend ervaren. Tegelijkertijd is het sector met veel kansen. Er is een groeiende belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog. Bezoekersaantallen bij oorlogsmusea en herinneringscentra stijgen, waarbij een duidelijke behoefte is aan authenticiteitsbeleving. Speerpunten van het beleid zijn 'de Veluwe op 1', opwaarderen van de Gelderse toeristische routes, herinneringstoerisme op de kaart zetten, de marketingcampagne voor de Gelderse streken, de watergebonden recreatie en het ondersteunen van ondernemers.

In 2017 werken we gezamenlijk aan de economische branding van Gelderland.

Plandoel 3 Land en Tuinbouw

Als provincie zetten we in op het verder ontwikkelen van een economisch gezonde en duurzame (circulaire) land- en tuinbouw. Ook voor een vitaal landelijk gebied is een sterke concurrentiepositie van de land- en tuinbouw noodzakelijk. Dat wil zeggen: een economisch gezonde bedrijfsvoering, die tegelijkertijd aandacht heeft voor maatschappelijk verantwoord en duurzaam produceren. Alleen dan zal de sector agrofood - waarvan het kennishart in Gelderland gelegen is - en daarmee de Gelderse economie en werkgelegenheid, zich verder ontwikkelen. Samenhang tussen de primaire sector en de kennisinstituten is hiervoor een vereiste. Gelderland is kweekvijver voor ondernemers met de ambitie en potentie om te groeien en transitie vorm te geven. Daarmee kan Gelderland bijdragen aan duurzame oplossingen voor het wereldvoedselvraagstuk. Ook kunnen we door het stimuleren van innovaties een bijdrage leveren aan de (circulaire) economie en daarmee aan de reductie van CO₂-uitstoot. Circulaire economie en innovatieve transitie kunnen daarmee bijdragen aan minder belasting van de natuurlijke omgeving en aan het behoud en de versterking van het goede woon-, werk- en leefklimaat in Gelderland.

Accenten in de uitvoering zijn de komende jaren structuurversterking, versterken relaties met en tussen de spelers in ketens en netwerken, sturen op duurzame landbouw, bevorderen van innovaties en cross-overs, bevorderen van internationalisering en behouden van de kwaliteit van het landelijk gebied.

In 2017 werken we gezamenlijk aan de uitvoering van de ambities op het gebied plantaardige eiwittransitie.

Kerntaak 4 | Regionale bereikbaarheid en openbaar vervoer

In deze kerntaak wordt zorg gedragen voor een snelle, veilige en gezonde wijze van reizen. Hiermee zorgen wij voor een goede regionale bereikbaarheid van, naar en tussen stedelijke netwerken en het landelijk gebied met een veilige verkeersafwikkeling en een goede leefomgevingskwaliteit. Dit draagt bij aan een goede bereikbaarheid van banen en

voorzieningen en een goed vestigingsklimaat voor (inter)nationale bedrijven.

Het programma Logistiek als Gelderse motor maakt onderdeel uit van deze kerntaak. De ambitie voor dit programma is om meer toegevoegde waarde te leveren in de logistieke keten. De strategische positie van Gelderland in internationale vervoercorridors maakt dat goederenstromen door Gelderland komen. In het huidige programma is ingezet op het kanaliseren van deze stromen door versterking van de multimodale infrastructuur (weg-water-spoor). Ook in het nieuwe programma is dit belangrijk. Het accent wil de provincie echter leggen op het versterken van het vestigingsklimaat, zodat de economische kracht van de logistieke sector ten volle wordt benut en werkgelegenheid wordt gecreëerd. Vanuit de kerntaken regionale economie, mobiliteit en de gebiedsopgaven wordt samengewerkt waar het gaat om het versterken van de economische centra in Gelderland.

In 2017 werken we samen aan kennisontwikkeling over autonoom rijden in het Interreg project Autonoom Rijden (IAT).

Kerntaak 6 | Cultuur en erfgoed

Vanuit de maatschappelijke betekenis van cultuur en erfgoed is er een sterke verbinding met de brede provinciale opgaven. Cultuur en erfgoed leveren een belangrijke bijdrage aan ons vestigingsklimaat door het versterken van onze ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid, innovaties en bruisende binnensteden. Daarnaast is de inzet cruciaal voor het realiseren van onze ambities op gebied van (vrijtijds)economie (toerisme en recreatie) onder andere door de aansprekende culturele festivals en evenementen die plaatsvinden en de musea die jaarlijks veel bezoekers trekken. In samenwerking met de programma's Cultuur en Erfgoed en Sport zetten we ons in om festivals en evenementen extra aandacht te geven. Ook op onderwijs-arbeidsmarkt vlak is er een verbinding. Bovendien zorgt het voor een aantrekkelijk woonklimaat en vestigingsklimaat voor ondernemingen.

In 2017 werken we gezamenlijk aan een goed vestigingsklimaat voor bedrijf en hun werknemers in Gelderland.

Kerntaak 7 | Kwaliteit van het openbaar bestuur

De inhoudelijke opgave staat centraal. We werken met partners met ambitie en energie die denken vanuit het belang van onder andere de economische uitdagingen. Vanuit onze provinciale kerntaak Kwaliteit Openbaar Bestuur en het Programma Sterk Bestuur hebben we daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid ten aanzien van de gemeenten en regio's. Het is zaak dat gemeenten niet alleen de bedrijfsvoering op orde houden of brengen, maar ook in staat zijn een bijdrage te leveren aan maatschappelijke opgaven. Bestuurs- en samenwerkingskracht is noodzakelijk voor de verdere economische ontwikkeling van ons gebied. Bedrijven en organisaties werken immers steeds meer samen door bijvoorbeeld kennis en faciliteiten te delen over toenemende afstand. Zo ontstaan vraagstukken die complexer en grootschaliger zijn en daarmee meer kwaliteit vragen van Gelderse bestuurlijke organisaties.

In 2017 werken we gezamenlijk aan de kwaliteit van het openbaar bestuur zodat zij in het kader van de rode loper aanpak en de acquisitie van bedrijven de benodigde bestuurlijke daadkracht kunnen leveren.

Gelderland Internationaal

Gelderland internationaal

Er liggen in het buitenland op bijna alle beleidsterreinen kansen voor Gelderland; direct over de grens in Duitsland, in Europees verband en ook daarbuiten. Daarom willen wij onze rol en positie in het internationale krachtenveld versterken. Eind 2016 informeren wij uw Staten via de notitie 'Gelderland Internationaal' over onze aanpak. In hoofdlijnen maken wij in onze aanpak onderscheid tussen de grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland en onze rol in Europa.

Duitsland; grensoverschrijdende samenwerking

Kijkend naar de grote ex- en importstromen tussen Nederland en Duitsland en de grote aantallen Duitsers en Nederlanders die wonen, werken, recreëren en winkelen aan beide kanten van de grens, mag je rustig zeggen dat Duitsland en Nederland goede burens zijn.

De kansen die dat biedt willen we beter benutten. Daarom hebben wij samen met Overijssel een Duitslandstrategie gemaakt. Hierover zijn uw Staten in juli 2016 geïnformeerd. De strategie richt zich op het wezenlijk verbeteren van de relatie met onze burens. Een goede relatie is de basis voor samenwerking op zo'n beetje alle beleidsterreinen waar de provincie verantwoordelijkheid voor is. De activiteiten, nodig voor deze samenwerking, zijn ondergebracht bij de afzonderlijke kerntaken.

Rol in Europa

De invloed van 'Europa' op ons dagelijks leven is groot. Toch wordt 'Europa' door de burger vaak beleefd als een 'ver van mijn bed show' met als gevolg dat onbekend onbemind maakt. De Brexit is daarvan een duidelijk signaal.

Naast de veiligheid en stabiliteit die de Europese samenwerking ons heeft gebracht, bieden de open grenzen van Europa ook veel kansen voor werkgelegenheid, studeren, innovatie, handel en zoveel meer. Ook zijn de Europese fondsen vaak motor van regionale ontwikkelingen. Wij willen deze positieve kanten van de Europese samenwerking zichtbaar maken voor de Gelderse burger.

Een sterke rol en positie in Europees verband geeft ons betere kansen voor (economische) samenwerking en ontwikkeling en het vergroot onze invloed bij de verschillende beleids- en besluitvormingsprocessen in Europa.

Wij verstevigen onze rol en positie in het Europese krachtenveld door:

- Samen optrekken met de andere provincies in IPO-verband en met Overijssel als Landsdeel Oost;
- Deelname aan verschillende Europese netwerken;
- Samenwerken met andere regio's in Europa;
- Actief meedoen aan Europese projecten.

Wij willen de Europese fondsen maximaal benutten. De cofinancieringsmiddelen die hiervoor nodig zijn, worden vanuit de verschillende programma's ingezet. Het gaat dan om subsidieprogramma's als EFRO, Interreg Nederland Deutschland en POP. Door onze actieve inbreng oefenen we maximaal invloed uit bij de uitvoering van deze programma's. Daarnaast willen we onze inbreng verbreden naar andere Europese subsidieprogramma's, zie daarvoor ook de paragraaf Beschikbaarstellingen.

Ook willen we gebruik maken van de mogelijkheden die Europa biedt met EFSI (European Fund for Strategic Investments). In 2017 willen we daarbij gebruik maken van het Nederlandse Investerings Agentschap. We gaan investeringsprogramma's opstellen om financiering via EFSI mogelijk te maken.

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale heffingen geeft informatie over de hierna genoemde heffingen die in 2017 door de provincie voor het realiseren van het beleid worden ingezet.

1. Opcenten motorrijtuigenbelasting.
2. Grondwaterheffing.
3. Leges.
4. Nazorgheffing stortplaatsen.

Na de tabel met de opbrengsten van de verschillende heffingen wordt ingegaan op het voor de provinciale heffingen gevoerde beleid en de uitvoering daarvan. De paragraaf sluit met een overzicht van de lastendruk.

De inkomsten van verschillende heffingen

In de volgende tabel (bedragen x € 1 miljoen) zijn de geraamde inkomsten van 2017 opgenomen. Voor de vergelijking zijn ook de werkelijke inkomsten Beleidsrekening 2015 en de geraamde inkomsten Begroting 2016 na Najaarsnota opgenomen.

Tabel: opbrengsten provinciale heffingen

	rekening 2015	begroting 2016 (na Najaarsnota)	begroting 2017
Opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 204,5	€ 205,9	€ 211,9
Grondwaterheffing	€ 2,0	€ 2,0	€ 2,0
Leges	€ 1,2	€ 1,5	€ 1,0
Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	€ 0,5	€ 0,4	€ 0,4
totaal	€ 208,2	€ 209,8	€ 215,3

Bedragen x | 1 mln.

Beleid en realisatie provinciale heffingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet heffen wij opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Deze belastingopbrengst is de afgelopen jaren de grootste inkomstenbron van de provincie. De opbrengst kwalificeert als een algemeen dekkingsmiddel, hetgeen betekent dat de provincie autonoom is in de wijze van besteding. De raming en realisatie van de opcenten is de uitkomst van het aantal motorvoertuigen (personenauto's en motoren) maal het tarief. Het tarief voor de opcenten is een percentage van in de wet opgenomen bedragen (de zgn. hoofdsommen). Het tarief wordt jaarlijks in het kader van de begroting door uw Staten vastgesteld. Wijzigingen in het tarief kennen een wettelijke ingangsdatum

per 1 januari van enig jaar. Momenteel heft onze provincie 88,7 opcenten, waarmee een opbrengst wordt gegenereerd van ruim € 205 miljoen. Het tarief voor de opcentenheffing wordt, conform bestendige gedragslijn, jaarlijks inflatoir aangepast. Hiervoor wordt het percentage gebruikt van de werkelijke inflatie van het tweede jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar.

De raming van de opbrengst opcentenheffing in onze begroting wordt gebaseerd op de gegevens die wij begin van elk jaar ontvangen van de Belastingdienst en geactualiseerd op basis van de volumegegevens die wij medio van het jaar ontvangen.

Met verwijzing naar de toelichting op de geactualiseerde ramingen elders in deze begroting volstaan wij op deze plaats met te melden dat voor het jaar 2017 wordt uitgegaan van een opcententarif van 89,2 en dat dit niveau leidt tot de volgende opbrengstraming:

2017	2018	2019	2020
€211.859	€213.130	€215.475	€217.845

Mede omwille van administratieve eenvoud en beperking van de perceptiekosten is de heffing en inning van de opcenten wettelijk opgedragen aan de Belastingdienst. De Belastingdienst draagt maandelijks de geïnde opcenten af.

De wet bepaalt dat een maximum tarief voor de opcentenheffing geldt. Dit maximum is in de septembercirculaire over het Provinciefonds opgenomen en wordt jaarlijks aangepast aan de ontwikkelingen (de zgn. tabelcorrectiefactor). Op basis van het voor 2017 geldende tarief van 89,2 en het maximumtarief van 111 bedraagt de heffingsruimte voor onze provincie bijna € 52 miljoen.

In onderstaand overzicht zijn tot slot nog enkele vergelijkingscijfers tussen 2015 en 2016 opgenomen. Voor 2017 beschikken wij nog niet over gegevens van andere provincies en is alleen ons voorstel voor het Gelders tarief opgenomen.

Tabel: opcenten motorrijtuigenbelasting 2015 t/m 2017

	aantal opcenten		
	2015	2016	2017
Provincie met laagste tarief	67,9	67,9	nog niet bekend
Provincie met hoogste tarief	95	92	nog niet bekend
Maximale tarief	110,1	110,6	111,0
Tarief provincie Gelderland	89,3	88,7	89,2

1) Het maximumtarief wordt opgenomen in de september-circulaire Provinciefonds

Grondwaterheffing

De grondwaterheffing is een belasting op het onttrekken van grondwater, de belasting wordt geheven per kubieke meter onttrokken grondwater. De heffing is enkel bedoeld ter dekking van de kosten die verband houden met het onttrekken van grondwater, de grondwaterheffing is dus geen algemeen dekkingsmiddel. Om te bewerkstelligen dat de geheven middelen ook daadwerkelijk aan grondwatertaken worden besteed en om het tarief in verschillende jaren niet te veel te laten fluctueren worden de middelen ondergebracht in de voorziening Grondwaterheffing. Kosten die in verband met grondwaterheffing worden gemaakt, worden vervolgens uit deze voorziening gedekt.

Provinciale leges

Medio 2015 besloten uw Staten tot een belangrijke vernieuwing van de Legesverordening.

In de Legesverordening 2015 zijn op basis van een aantal uniforme uitgangspunten leges vastgesteld voor alle diensten waarvoor leges in rekening gebracht kunnen worden. Naast de reeds lang gehanteerde leges voor vergunningen op grond van de Waterwet, de Wabo, de Ontgrondingenwet, de Provinciale Wegenverordening/Wegenwet werden nieuwe leges ingevoerd voor de Natuurbeschermingswet, de Wet Luchtvaart en de Zwemwaterwet. Bij de nieuwe tarieven werd de zogenaamde kruis-subsidiëring over de sectoren heen niet

meer gehanteerd en werd het kostenveroorzakingsprincipe toegepast. Dit betekent dat de aanvrager in principe de door ons gemaakte kosten betaalt van het product dat wordt aangevraagd. In het eerste jaar bleek dat de meeste wijzigingen weinig problemen opleverden met uitzondering van de PAS (Programma Aanpak Stikstof) en de Wet Luchtvaart. In de uitvoering van de PAS bleek dat er ongewenste effecten optraden als gevolg van snel wisselende rijksregelgeving, waardoor in korte tijd de meldingsplicht en vergunningsplicht voor elkaar in de plaats traden. Daarvoor zijn maatwerkoplossingen toegepast. Ook heeft dit ertoe geleid dat er in oktober 2015 tussentijds een aanpassing van de Legesverordening nodig was. De hoogte van de leges levert verder weinig problemen op, met uitzondering van de leges voor ontheffingen op basis van de Wet Luchtvaart (die het tijdelijk en uitzonderlijk gebruik van niet-luchtvaarterreinen regelen). Deze ontheffingen zijn nodig voor landingen/opstijgingen door helikopters en sommige (relatief zware) soorten paramotoren en zogenaamde ultra-light toestellen.

Toelichting totstandkoming tarieven ontheffingen Wet Luchtvaart

De helikopterbranche ervaart dat de leges bij kortdurende opdrachten voor bijvoorbeeld rondvluchten en evenementen (zoals bruiloften en presentaties) de winstgevendheid van deze opdrachten sterk verminderen. Het tarief van € 650,-- voor alle soorten ontheffingen drukt de winstgevendheid. De sector heeft dat ook bij uw Staten aangekaart bij de behandeling van de Voorjaarsnota in juni 2016. Wij hebben daarop toegezegd met de sector naar oplossingen te zoeken. Ook voor landingen/stijgingen met para-motors en ultralights die vaak hobby-matig van aard zijn, drukt het tarief van € 650,-- relatief zwaar.

Inmiddels heeft overleg plaatsgevonden met de sectorvertegenwoordiger NACA (Netherlands Association of Commercial Aviation) en enkele helikopterbedrijven. Naast het knelpunt van de als hoog ervaren leges bleek voor de sector een belangrijk doel/wens met name een zo kort mogelijke doorlooptijd (nu standaard 4 weken) van de ontheffingsprocedure. Opdrachten voor vluchten worden vaak kort van tevoren verkregen, en daardoor komt een zorgvuldige aanvraag- en ontheffingsprocedure regelmatig onder druk te staan. In het proces wordt op grond van de Wet luchtvaart het advies van de burgemeester in het kader van de openbare orde en veiligheid ingewonnen. Dit is veelal de meest tijdrovende stap. Met de sector hebben wij voorstellen besproken waarbij én de hoogte van de leges én de doorlooptijd van de ontheffingsprocedure kunnen variëren en waarin de leges voor meerjarige ontheffingen hoger liggen dan voor eenmalige. Meerjarige ontheffingen kennen immers meer “terugverdiencapaciteit”. Indien de aanvrager zelf voorwerk doet door zelf contact te leggen met de gemeente en het advies over de openbare orde/veiligheid verkrijgt, zijn de leges lager dan in het geval de provincie dit werk moet doen.

Resumerend heeft dit voor de ontheffingen van de Wet Luchtvaart geleid tot de legestarieven zoals voorgesteld in de Legestarieventabel 2017. Hierin zijn de meerjarige ontheffingen duurder dan incidentele, en is het tarief lager indien de aanvrager zelf al het positieve advies van de gemeente heeft verzorgd. In dat geval kan het proces van de ontheffingverlening daardoor ook aanzienlijk korter worden. Ook voor de hobby-matige activiteiten met o.a. de paramotors levert dit voorstel evenwichtiger tarieven op, omdat hiervoor de zelfde tarieven gelden als bij helikopters. Van deze legestarieven gaat mogelijk de stimulans uit dat de aanvrager zelf invloed kan uitoefenen op de hoogte van de te betalen leges en op de doorlooptijd. De NACA en de bedrijven waarmee is gesproken hebben in principe positief op de voorstellen gereageerd en deze worden nu meer in detail uitgewerkt.

Toelichting opbouw legestarieven 2017

Sinds 2015 worden de legestarieven gebaseerd op actuele kostencomputaties. De kostprijsberekening is als volgt opgebouwd: de gemiddelde tijdsbesteding van een soort vergunning wordt vermenigvuldigd met een uurtarief waaraan de indirecte kosten/overhead word(en)t toegevoegd. De uurtarieven zijn € 38, € 43 en € 47 voor de respectievelijke schalen 8, 9 en 10. De indirecte kosten zijn berekend op 45,6% (afgerond) van de totale lasten. In dit percentage zijn de kosten voor het politieke bestuur niet meegerekend. De werkwijze voor de calculatie van de opbouw van de legestarieven zal bij de eerstvolgende wijziging in de Financiële verordening Gelderland worden verwerkt zoals in het BBV verplicht is gesteld. Voor de jaarbedragen van de kosten- en opbrengstramingen is gerekend met het verwachte aantal aanvragen voor 2017.

Dat leidt tot het volgende overzicht van kostendeckendheid:

Legesverordening	Lasten taakvelden	Indirecte kosten / Overhead	Totale lasten	Leges	Kosten- dekkenheid
1. Wegen	55.000	46.000	101.000	100.000	99%
2. Water	57.000	48.000	105.000	105.000	100%
3. Natuurbescherming	230.000	193.000	423.000	423.000	100%
4. Zwemgelegenheden	5.400	4.600	10.000	10.000	100%
5. Ontgrondingen	54.000	46.000	100.000	100.000	100%
6. Ruimtelijke Ordening	pm	pm	pm	pm	pm
7. Wabo	187.000	9.000	196.000	196.000	100%
8. Luchtvaart	9.300	7.700	17.000	17.000	100%
totaal	597.700	354.300	952.000	951.000	100%

Bedragen in Euro

Ons college streeft voortdurend naar efficiëntere werkprocessen waarbij digitalisering en ontsluiting via internet worden benut. In de voorgestelde Tarieventabel 2017 kon bij diverse tarieven een verlaging worden voorgesteld en bij andere tarieven (ondanks algemene prijsstijging) het niveau van 2016 gelijk worden gehouden. Slechts twee tarieven worden hoger voorgesteld omdat separate opslagen zijn geïncorporeerd in het basistarief. Ten aanzien van de verwachte aantallen kan worden opgemerkt dat deze thans lager worden voorzien doordat verwachte wetgeving anders wordt gerealiseerd (natuurbescherming), meldingen in de plaats van ontheffingen komen (luchtvaart) en in het verleden grote vergunningen zijn afgegeven (ontgrondingen). De verwachte lagere aantallen betekenen een lagere opbrengst aan leges maar daar staan evenzeer lagere kosten tegenover. De kostenkant is onderdeel van het programma Mens en Middelen.

Toelichting per hoofdstuk

1. Wegen. Uitgaande van een nog te realiseren nadere efficiencyverbetering stellen we voor de tarieven van 2017 gelijk te houden aan die van 2016.
2. Water. Hierbij wordt voorgesteld de tarievenstructuur te vereenvoudigen door grondwater- en drinkwatervoorziening te combineren in één artikel. Ook wordt voorgesteld de bestaande separate opslag voor eventuele milieueffectrapportages op te nemen in het basistarief.
3. Natuurbescherming. Hoewel in 2016 al artikelen opgenomen zijn met het oog op de invoering van de Wet natuurbescherming (Wnb) treedt deze eerst vanaf 1 januari 2017 in werking. Hierbij kunnen diverse artikelen verlaagd worden voorgesteld, de meeste tarieven gelijk gehouden en enkele nieuwe artikelen toegevoegd. De rubriek met toestemmingsverklaringen kan vervallen omdat de voorgenomen wetwijziging op dit terrein geen doorgang heeft gevonden. Voor de zekerheid zijn ook nog de artikelen van de Natuurbeschermingswet 1998 opgenomen.
4. Zwemgelegenheden. Ongewijzigd voorgesteld

5. Ontgrondingen. Het voorstel is bij dit hoofdstuk een aanzienlijke vereenvoudiging door te voeren door de artikelen met bijkomende opslagen voor coördinatie en eventuele m.e.r.-procedures te incorporeren in de basisstaffel. In de staffel wordt voorts bij de kleinere initiatieven (ondanks dat de eerste schijf een hoger volume heeft) een lager tarief voorgesteld en een extra tussenstap voorgesteld van 1.500.000 m³. Overigens is voor 2017 noch aan de kostenkant noch aan de opbrengstkant bij ontgrondingen rekening gehouden met grotere aanvragen. Als deze zich aandienen dan dient de begroting daarop te worden bijgesteld.
6. Ruimtelijke Ordening. Ongewijzigd voorgesteld.
7. Wabo. Aan de kostenkant is een prijsindex van 2% toegepast op de tarieven van uitbesteding maar de provinciale overhead is verlaagd van 10% naar 5%. Deze per saldo verlaging wordt in de tarieventabel voorgesteld bij het onderdeel planologisch strijdig gebruik, de overige tarieven zijn ongewijzigd voorgesteld.
8. Luchtvaart. Voorstellen zijn hiervoor toegelicht bij totstandkoming tarieven ontheffingen Wet Luchtvaart.

Toelichting vereenvoudiging restitutieparagraaf

Voor de aanvraag die wordt ingetrokken, geweigerd of buiten behandeling gesteld kent onze legesverordening een restitutie bepaling. In de praktijk blijkt vooral de drempel van € 1.000 te knellen. Voorgesteld wordt het drempelbedrag te laten vervallen en de paragraaf te vereenvoudigen door de restitutie in alle daarvoor in aanmerking komende gevallen op 50% te stellen.

Wij stellen uw Staten voor te besluiten conform voorstel.

Nazorg stortplaatsen Gelderland

Op grond van de Wet milieubeheer zijn provincies verantwoordelijk voor de eeuwig durende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 afval is gestort. Om de kosten hiervan te kunnen dekken wordt aan de exploitanten van de nog niet gesloten stortplaatsen een heffing opgelegd die wordt afgeleid van een te genereren doelvermogen. De verkregen middelen worden rechtstreeks in het Fonds Nazorg Stortplaatsen Gelderland gestort. Dit fonds is een aparte rechtspersoon en heeft een openbare (meerjaren)begroting en jaarrekening, waarin onder meer wordt ingegaan op het benodigd doelvermogen en de ontwikkeling van het tarief. Deze documenten en de hoogte van het tarief worden vastgesteld door Provinciale Staten. Het feit dat de nazorgheffing wordt opgelegd door de provincie is aanleiding om de heffing hier te vermelden. De heffing heeft echter geen gevolgen voor de provinciale begroting.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor de belangrijkste belasting van de provincie - de opcenten motorrijtuigenbelasting - is het wettelijk gezien niet mogelijk een kwijtscheldingsbeleid te voeren. Van de provinciale leges en de grondwaterheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Lastendruk

Provinciale Staten hebben bij de Voorjaarsnota van 2014 (PS2014-469) een motie aangenomen (14M36) met het verzoek om jaarlijks als aparte bijlage bij de Voorjaarsnota inzicht te geven in de ontwikkeling van de provinciale lastendruk. De motie verzoekt de ontwikkeling van provinciale lastendruk over een periode van vier jaar voor zowel bedrijven als burgers weer te geven. Naast de lasten die de provincie direct oplegt, vraagt de motie ook de lasten weer te geven die andere autonome besturen, die aan de provincie zijn gelieerd, aan Gelderse inwoners opleggen. Genoemd zijn gebonden partijen zoals Alliander en Vitens, de waterschappen en de gemeenten. Bij de Voorjaarsnota 2017 zal het volgende overzicht worden gepresenteerd.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen is het vermogen van de provincie om de risico's, die niet op een andere manier ondervangen zijn, te kunnen dekken. Om een beeld te krijgen van het weerstandsvermogen van de provincie, is het enerzijds noodzakelijk om inzicht te hebben in de risico's die de provincie loopt en de manier waarop deze financieel worden opgevangen. Anderzijds is het belangrijk om de beschikbare weerstandscapaciteit binnen de provincie te kennen. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de financiële middelen van de provincie die direct opeisbaar en beschikbaar zijn (direct liquide gemaakt kunnen worden).

De verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die hieruit gefinancierd moeten worden, vormt het weerstandsvermogen van de provincie. Deze verhouding dient aan te sluiten bij het besluit dat de Provinciale Staten over het gewenste weerstandsvermogen genomen hebben. In de navolgende paragrafen wordt het weerstandsvermogen van de provincie uiteengezet en onderbouwd.

Beleid en ontwikkeling van het risicomanagement

De doelstelling van het risicomanagement binnen Provincie Gelderland is:

“Beheersing van de risico's om het realiseren van de provinciale doelstellingen een zo groot mogelijke kans van slagen te geven.”

De verantwoordelijkheid voor risicobeheersing is binnen de provincie integraal belegd binnen alle kerntaken en organisatieonderdelen. Daarnaast voert de provincie twee maal per jaar een actualisatie uit van het centraal vastgelegde risicoprofiel. Het risicoprofiel vormt de basis voor de inschatting van de omvang van risico's die ten laste kunnen komen van de weerstandscapaciteit.

Kengetallen

Sinds de begroting 2016 is het verplicht voor de provincie om ook een aantal kengetallen op te nemen in de begroting (Commissie Depla). Hiermee wordt het mogelijk om de financiële positie van gemeenten en provincies met elkaar te vergelijken. In deze paragraaf zullen de betreffende kengetallen worden opgenomen en worden toegelicht. Hierbij zal, waar mogelijk, een vergelijk worden gemaakt met eerdere jaren.

Leeswijzer

In deze paragraaf zullen wij achtereenvolgens de volgende onderdelen behandelen:

- De beschikbare weerstandscapaciteit.
- Welke risico's mogelijk ten laste kunnen komen van de weerstandscapaciteit, een oordeel over het weerstandsvermogen van de provincie en de belangrijkste veranderingen ten opzichte van de vorige rapportage.
- Een nadere toelichting van de kengetallen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De start bij het in kaart brengen van het weerstandsvermogen van een organisatie is het vaststellen van de financiële draagkracht van de organisatie (de 'risk bearing capacity', wat kan de organisatie dragen). Zoals eerder aangegeven is het voor deze situatie van belang dat de financiële middelen direct beschikbaar zijn voor het financieren van de risico's. In het geval van de provincie zouden onderstaande posten hiervoor geschikt kunnen zijn:

- Buffer Algemene Reserve
- Eventueel exploitatieoverschot

-Post “Onvoorzien” in Algemene dekkingsmiddelen en overig

Middelen die hiervoor niet in aanmerking komen zijn bijvoorbeeld:

- Het stamkapitaal. Hierover is besloten dat dit in principe in stand blijft en de behaalde rendementen over het stamkapitaal worden geïnvesteerd in Gelderland. Vanwege deze reden worden het stamkapitaal en rendementen daarop niet beschouwd als beschikbare weerstandscapaciteit;
- De resterende belastingcapaciteit. De reden hiervoor is deze niet zonder een specifiek besluit van Provinciale Staten en niet direct beschikbaar is waardoor er geen extra ruimte is voor opvang van risico's. Daarnaast is in het coalitieakkoord “Ruimte voor Gelderland” opgenomen dat het tarief voor de motorrijtuigenbelasting (MRB), behoudens de inflatiecorrectie, niet wordt verhoogd, conform het eerder ingezette beleid.

Hierna is een tabel opgenomen met de begin 2017 beschikbare weerstandscapaciteit.

Tabel: direct beschikbare weerstandscapaciteit

Direct beschikbare weerstandscapaciteit	
Algemene Reserve	11.400.000
Onvoorziene uitgaven	50.000
Totaal direct beschikbare weerstandscapaciteit	11.450.000

Risico's ten laste van de weerstandscapaciteit

In juli en augustus 2016 heeft de actualisatie van het risicoprofiel van de provincie plaatsgevonden. Hierbij zijn diverse risico's naar voren gekomen, waarvan een deel eventueel ten laste kan komen van de weerstandscapaciteit. In onderstaande tabel zijn deze risico's opgenomen inclusief een inschatting van de kans van optreden en een mogelijk maximaal financieel gevolg.

Tabel: overzicht risico's

	Risico	Kans	Max. financieel gevolg	Invloed
1	Financiële instellingen die obligaties hebben uitgegeven gaan failliet en kunnen niet meer aan hun verplichtingen voldoen	10%	35.000.000,-	27,51%
2	Diverse (potentiele) claims, waarvan de belangrijkste: -Afhandeling schadeclaim Willemssen de Koning; en Bijdrage aan koelinstallatie Sachem Europe B.V.		8.350.000,-	28,12%
3	Verlies van (een deel van) het kantoorgebouw van de provincie (Gelders Huis)	5%	7.500.000,-	2,83%
4	Provincie handelt conform eigen omgevingsvisie ondanks geldende bestemmingsplannen van de gemeente(n)	10%	5.000.000,-	2,53%
5	Faillissement opdrachtnemer concessie OV	10%	3.400.000,-	3,70%
6	Wijziging vraagspecificatie openbaar vervoer	50%	3.000.000,-	11,50%
7	Negatieve afwijking van het accres van het provinciefonds t.o.v. de raming	30%	2.000.000,-	4,58%
8	Faillissement van zorginstellingen waarvoor de provincie garant staat	10%	2.000.000,-	1,54%
9	Niet realiseren geraamde opbrengsten Motorrijtuigenbelasting	50%	1.600.000,-	6,06%
10	Bovengemiddeld aantal strooiacties door vaak wisselende temperaturen	50%	1.500.000,-	5,77%
11	Integriteitsschendingen i.o.m. Meldplicht Datalekken	50%	1.000.000,-	3,84%
12	Provincie ontvangt bovengemiddeld aantal schadevergoedingen i.h.k.v. Faunafonds	10%	1.000.000,-	0,79%
13	Provincie declareert meer bij BTW-compensatiefonds (BCF) dan beschikbaar is	10%	1.000.000,-	0,78%
14	Naleving processen BIBOB screening	10%	500.000,-	0,38%

Toelichting op de belangrijkste risico's

Hieronder geven wij een toelichting van alle risico's die bepalend zijn voor de buffer.

1. Financiële instellingen die obligaties hebben uitgegeven gaan failliet en kunnen niet meer aan hun verplichtingen voldoen

De verkoopopbrengsten van de aandelen Nuon zijn:

- Belegd in obligaties van Europese landen en financiële instellingen; en
- Conform de aangescherpte restricties in het Strategisch Beleggingsplan belegd in Staatsobligaties van Europese AAA/AA landen. Daarvan is 40% in lange termijn obligaties belegd en 60% in obligaties met een korte looptijd; en
- Met het oog op het Schatkistbankieren belegd in Nederlandse Staatsobligaties en Schatkistdeposito's; en
- Belegd in Schatkistdeposito's.

De kans is aanwezig dat de financiële instellingen die obligaties hebben uitgegeven failliet gaan en de waarde van de door die partij uitgegeven obligatie nihil wordt. In dit verband is het van belang dat het beleggingsbeleid van de provincie is gebaseerd op de wettelijke regelgeving terzake, in casu de Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO). Bovendien is de kans op risico beperkt doordat uitsluitend 'senior' obligaties (obligaties met extra zekerheden, bijvoorbeeld een onderpand) zijn aangekocht van triple-A of dubbele-A financiële instellingen die gevestigd zijn in triple-A landen (op het moment van aankoop). Daarnaast kan worden gesteld dat een faillissement van een AAA- of AA land nagenoeg is uitgesloten. De omvang van de maximale schade wordt tevens beperkt door de portefeuille te spreiden over meerdere debiteuren.

Valutarisico's worden uitgesloten door enkel te beleggen in euro's. Van belang is te vermelden dat de EU in samenwerking met het IMF heeft besloten een stabiliteitsfonds in te stellen voor EU-lidstaten in schuldcrisis. Het risico van een dreigend faillissement van een land wordt met deze beheersmaatregel verkleind. Ook bij een afwaardering van een land/financiële instelling kan het nog steeds zo zijn dat de obligaties veilig zijn en geen risico lopen. De inschatting van het maximale gevolg is gebaseerd op het failliet van één financiële instelling waarin het maximum van 2,5% van het belegde vermogen ook daadwerkelijk is belegd en 50% van het belegd vermogen bij betreffende bankinstelling wordt terugontvangen na het faillissement. Hoewel een prudent beleid wordt gevoerd en de risico's voortdurend worden gevolgd en zo veel mogelijk worden uitgesloten, brengt het gebruik maken van obligaties per definitie een risico mee. Het hier berekende risico houdt verband met de omvang van onze portefeuille.

Bij nadere beschouwing van onze portefeuille in het kader van risicomanagement is gebleken dat het risico hier geringer is dan eerder ingeschat en ook licht gedaald is door de inmiddels gedeeltelijk geëffectueerde overgang naar schatkistbankieren. De komende jaren neemt dit risico verder af doordat steeds meer middelen onder het regime van schatkistbankieren zullen gaan vallen. Tot slot worden in het kader van de governance van het vermogensbeheer de ontwikkelingen in de financiële markten in relatie tot de beleggingsportefeuille van de provincie continu gemonitord door de externe adviseur vermogensbeheer.

2. Diverse (potentiele) claims

De provincie heeft interactie met zeer uiteenlopende derden partijen zoals bedrijven, organisaties en particulieren. Daarbij loopt de provincie risico's op claims van derden die zich in hun belangen geschaad voelen door eventueel toedoen van de provincie. Belangrijke (potentiële) claims die van belang kunnen zijn voor de weerstandscapaciteit van de provincie zijn:

- Afhandeling schadeclaim Willemsen de Koning

In eerste instantie is door de rechtbank een schadevergoeding door Willemsen de Koning van aan de provincie toegekend. Inmiddels is hoger beroep ingesteld, waarvan de uitkomst onzeker is. De provincie gaat er van uit dat in hoger beroep het eerdere vonnis stand zal houden. Voorzichtigheidshalve is hiervoor wel een risico opgenomen.

-Bijdrage aan koelinstallatie Sachem Europe B.V.

Op 3 februari 2016 heeft de Raad van State (RvSt) een besluit van het Waterschap Rivierenland van 18 februari 2014 vernietigd. Met het besluit van het waterschap zou het bedrijf Sachem te Zaltbommel vergunning krijgen voor het onttrekken van grondwater. Het grondwater wordt gebruikt voor de sanering van grondwater en voor koeldoeleinden in de fabriek. Er is beroep bij de RvSt is aangetekend door de Stichting Veiliger Zaltbommel. De RvSt concludeert dat niet het waterschap het bevoegde gezag is om te beslissen op de aanvraag, maar de provincie. Het besluit van het waterschap is dus vernietigd en de RvSt spreekt uit dat de provincie een nieuw besluit moet nemen. Hiertoe draagt de RvSt het waterschap op de aanvraag die ten grondslag ligt aan de vergunning van 18 februari 2014, door te zenden aan GS van Gelderland.

3. Verlies van (een deel van) het kantoorgebouw van de provincie (Gelders Huis)

Een grote calamiteit in het nieuwe gebouw van de provincie (bijvoorbeeld een explosie of brand) kan leiden tot gedeeltelijk materieel verlies, langdurig verlies van beschikbaarheid van het gebouw en kan gevolgen hebben voor derden. De kans van optreden wordt gering geacht, gezien alle veiligheidsmaatregelen getroffen tijdens de bouw. De omvang van het verlies (van beschikbaarheid) van het gebouw neemt toe door concentratie van activiteiten van meerdere locaties binnen het nieuwe kantoor. Binnen deze situatie gaan wij ervan uit dat het gebouw en de inventaris van de provincie Gelderland voldoende zijn verzekerd, waardoor de provincie in staat is reparaties te financieren of nieuwe inventaris aan te schaffen. Langdurige onderbreking van beschikbaarheid van het gebouw leidt wel tot een lange periode van uitwijk van activiteiten. Dit onder meer omdat in samenspraak met de gemeente Arnhem bepaald zal moeten worden of herbouw op dezelfde locatie mogelijk en gewenst is.

Daarnaast geldt dat claims van derden voor geleden schade alleen stand houden indien de provincie in het kader van de calamiteit iets te verwijten valt, bijv. geblokkeerde vluchtwegen. Tot slot zou in het ergste geval de in (de fundamente(n) van) het pand nog steeds aanwezige asbest, vrij kunnen komen bij een brand. Hierdoor zou een gebied rondom de locatie worden afgesloten in verband met mogelijk besmettingsgevaar en latere opruimingswerkzaamheden. Burgers en bedrijven kunnen hier hinder van ondervinden, waarvoor zij de provincie verantwoordelijk houden (en mogelijk aansprakelijk stellen). De kans hierop is zeer gering door de investering in alle maatregelen die de provincie heeft genomen voor asbestsanering en beperking van het risico.

4. Provincie handelt conform eigen omgevingsvisie ondanks geldende bestemmingsplannen van gemeente(n)

Het komt voor dat in het verleden met bestemmingsplannen van gemeenten is ingestemd, maar dat de omstandigheden zodanig zijn gewijzigd, dat uitvoering volgens dat plan niet meer mogelijk of gewenst is. Meningsverschillen hierover met gemeenten kunnen mogelijk tot schadeclaims leiden. De kans dat een dergelijk risico een schadepost oplevert, wordt op 10% geschat. Via gesprekken op bestuurlijk niveau met gemeenten proberen we tot een zodanige overeenstemming te komen, dat de inzet van het Wro-instrument proactieve of reactieve aanwijzing of het aantekenen van bezwaar door de provincie niet nodig is en de gemeente haar ruimtelijk plan zodanig uitwerkt dat een schadeclaim niet aan de orde zal komen.

5. Faillissement opdrachtnemer concessie Openbaar Vervoer (OV)

Bij het ontwikkelen van verschillende scenario's voor de omgang met een dergelijke situatie zijn de kosten van de gevolgen in kaart gebracht. De inschatting van de gevolgen is daarop gebaseerd. Inmiddels is het bedrag waar het om gaat ongeveer verdubbeld door de overgang van de WGR+ taken. Het risico is echter niet groter geworden. Inmiddels voeren stabielere partijen het vervoer uit en de individuele kavels zijn niet groter geworden. De gevolgschatting blijft gebaseerd op het faillissement van één van de partijen. Gelijktijdig (of vrijwel gelijktijdig) faillissement van meerdere partijen is vrijwel uitgesloten.

6. Wijziging vraagspecificatie openbaar vervoer

Dit risico is gebaseerd op de volgende twee scenario's:

-Claim Gelderse vervoerders voor eventueel te derven reizigersopbrengsten als gevolg van invoering van de openbaar vervoerkaart voor studenten (SOV) voor studenten van

het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO) / Beroeps Opleidende Leerweg (BOL) per uiterlijk 1 januari 2017. Dit risico ontstaat pindien de derving niet gecompenseerd wordt via reizigerstarieven.

-Verdeling SOV gelden over streekconcessies op basis van vervoersprestatie kan leiden tot nadelige financiële effecten voor vervoerders, die deze mogelijk zullen willen verhalen op provincie.

Aannemelijk is dat concessiehouders de opdrachtgever zullen benaderen om dit nadeel te compenseren (dan wel via bijdrage dan wel via reizigerstarief), omdat bij aanbesteding van de concessies niet bekend was dat deze wijziging zich zou aandienen. Eerder ingenomen standpunt van de provincie t.a.v. SOV derving is dat provincie en reizigers geen partij zijn in het contract tussen de vervoerders en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en dat niet gecompenseerd wordt. Bij grote toevloed van extra SOV-reizigers is versterking in de spits evt. noodzakelijk. De kosten daarvan zijn nog niet bekend. Desondanks wordt stapeling van SOV maatregelen (Herijking 2014, MBO, evt. negatieve consequenties nieuwe verdeelsystematiek) aangenomen als bedreiging voor de business case van vervoerders. Het belang van decentrale overheden is om de nadelige effecten voor streekconcessies zoveel mogelijk te dempen d.m.v. overgangsregelingen.

7. Negatieve afwijking van het accres van het provinciefonds t.o.v. de raming

Hoewel het aandeel van de algemene uitkering uit het Provinciefonds binnen het totaal van de provinciale inkomsten de afgelopen jaren aanzienlijk is gedaald (2010: € 153 miljoen; 2017: € 31 miljoen), blijft het een belangrijke inkomstenbron. Het belang neemt enorm toe door wetgeving die in procedure is om de structurele decentralisatie-uitkeringen (bijvoorbeeld de Brede Doel Uitkering BDU) over te brengen naar de algemene uitkering. Daarmee wordt de omvang ongeveer € 230 miljoen. De omvang van het Provinciefonds beweegt mee met de Rijksuitgaven. Naast de gevolgen van mogelijke fluctuaties in de rijksuitgaven verwachten wij geen grote wijzigingen van de algemene uitkering uit het Provinciefonds. In de najaarsnota worden de verwachte inkomsten uit het provinciefonds bijgesteld met de op dat moment meest recente circulaire vanuit het rijk. Bij de slotwijziging wordt de september-circulaire verwerkt. Voor de begroting betekent dit dat altijd sprake is van een inschatting (gebaseerd op de meest recente berichten vanuit het rijk) van het accres, waarin altijd een onzekerheid schuilt. De rijksfinanciën lijken op dit moment stabiel te zijn dan de afgelopen jaren met tekorten onder het maximale EMU-saldo waardoor aanvullende bezuinigingen, die volgens de 'samen trap op, samen trap af' methodiek gevolgen voor het accres kunnen hebben, momenteel niet waarschijnlijk lijken. De studiegroep begrotingsruimte, die het kabinet adviseert, geeft aan dat uitgegaan kan worden van de huidige begrotingsomvang van het rijk. Het volgende kabinet kan dan binnen de begroting ruimte maken voor nieuwe prioriteiten. Door moeilijke voorspelbaarheid van de ontwikkeling van het provinciefonds is de kans op optreden ondanks voornoemde ontwikkeling gelijk gebleven.

8. Faillissement van zorginstellingen waarvoor de provincie garant staat

Ultimo 2015 staat de provincie garant voor het aflossen van geldleningen bij 8 zorginstellingen voor een totaal bedrag van € 2 miljoen. Het bedrag aan gewaarborgde geldleningen heeft geheel betrekking op leningen die tot medio jaren tachtig zijn afgesloten ter financiering van intramurale gezondheidsvoorzieningen. Het bedrag waarvoor de provincie garant staat daalt als gevolg van aflossingen door de zorginstellingen. In het jaar 2024 loopt de laatste garantieverlening af. In dit kader worden geen nieuwe garanties meer verstrekt. Overigens is nog nooit aanspraak op één van deze garantstellingen gedaan. Ook is de achtervang vanuit het Rijk niet meer van toepassing.

9. Niet realiseren geraamde opbrengsten Motorrijtuigenbelasting

De provincie is voor wat betreft de gegevens over bijv. aantallen motorvoertuigen afhankelijk van de Belastingdienst. De raming wordt mede gebaseerd op de gegevens die de Belastingdienst verstrekt. Echter bepaalde aspecten, zoals autoverkoop, laten zich niet op voorhand exact prognosticeren. Gelet op een totaalopbrengst van ruim € 200 miljoen leidt een afwijking van 1% tot een financiële impact van circa € 2 miljoen. Inmiddels is de mogelijke maximale impact bijgesteld naar € 1,6 miljoen.

10. Bovengemiddeld aantal strooiacties door vaak wisselende temperaturen

De geraamde lasten voor strooiacties zijn gebaseerd op een gemiddeld aantal strooidagen per jaar. Sinds enkele jaren is er geen fonds meer om afwijking hiervan te verevenen over

jaren, waardoor meer of minder strooiacties in een jaar direct gevolgen hebben voor het rekeningsaldo van de provincie.

11. Integriteitsschendingen i.c.m. Meldplicht Datalekken

Dit risico is in belang gestegen door de introductie van de Meldplicht Datalekken per 1 januari 2016. Op basis van deze regelgeving zijn organisaties die verantwoordelijk zijn voor de verwerking van persoonsgegevens, voortaan verplicht om een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) te melden. Vaak moeten zij ook degene(n) informeren van wie de gelekte persoonsgegevens zijn.

Het fenomeen 'datalek' is hierbij breed gedefinieerd. Over dit brede terrein heeft de organisatie met meldplicht te maken. Voorbeelden van een datalek zijn o.a. een verloren USB-stick, een hacker die databestanden steelt, malware die persoonsgegevens aantast en een e-mail met privacygevoelige gegevens en een e-mail met privacygevoelige gegevens die verstuurd is naar een onjuiste persoon.

Het niet melden van dergelijke incidenten of het niet of onvoldoende inlichten van betrokkenen kan naast eventuele schadeclaims van derden, ook leiden tot boetes van de toezichthouder. Bij de inschatting van de impact is rekening gehouden met een boete naar aanleiding van een incident aangevuld met een schadeclaim van een persoon of bedrijf.

12. Provincie ontvangt bovengemiddeld aantal schadevergoedingen i.h.k.v. Faunafonds

Mogelijke uitkeringen van schadevergoedingen uit het faunafonds betreffen een open einde regeling, waardoor de provincie hier een, zij het beperkt, risico loopt. Op basis van ervaringen de laatste jaren (sinds 2012 wordt dit fonds beheerd door de provincies) lijkt de kans dat de schadevergoedingen de beschikbare middelen overschrijden af te nemen en is het risico op het dossier faunaschade lager geworden.

13. Provincie declareert meer bij BTW-compensatiefonds (BCF) dan beschikbaar is

Het BCF heeft een plafond dat is gekoppeld aan de normeringssystematiek voor het gemeentefonds en het provinciefonds. Vanaf 2015 groeit het plafond van het BCF met het accres. Het plafond wordt ook aangepast voor taakmutaties. Op overschrijding van het plafond volgt een uitname uit het gemeente- en provinciefonds. Bij een realisatie lager dan het plafond, komt het verschil ten gunste van het gemeentefonds en provinciefonds. De toevoeging of uitname wordt over het gemeente- en provinciefonds verdeeld conform de aandelen van de gezamenlijke gemeenten en gezamenlijke provincies in het BCF in het gerealiseerde jaar. In 2015 is voor de eerste keer verrekend. In de decembercirculaire is een voordeel voor de provincies ingeboekt van € 18,4 miljoen (Gelders aandeel € 2,1 miljoen). Vooral met het oog op de nog steeds teruglopende financiële positie van de gemeenten en daarmee van de investeringsruimte, wordt er van uitgegaan dat het BCF-plafond de komende jaren waarschijnlijk niet en in ieder geval niet ruim wordt overschreden.

14. Naleving processen BIBOB screening

De BIBOB screening grijpt in en heeft invloed op (de doorlooptijden van) de primaire processen van vergunningverlening, subsidieverlening of aanbesteding. Er bestaat een risico dat de BIBOB screening niet in alle gevallen plaatsvindt. Hierbij vormt de uitkomst van de BIBOB-toetsing dan geen onderdeel van de besluitvorming, hetgeen ertoe kan leiden dat de provincie een samenwerking start met een partij die later om een of andere reden in opspraak kan komen. Dit kan naast financiële consequenties, ook imago schade voor de provincie veroorzaken. Er wordt nagegaan of dit risico beperkt kan worden door de BIBOB-screening als ontbindende voorwaarde op te nemen.

Benadering benodigde weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit is bedoeld om de financiële gevolgen van risico's op te kunnen vangen en de doelrealisatie van de provincie daarbij zoveel mogelijk te beschermen. Hierbij wordt een selectie gemaakt binnen het risicoprofiel van de provincie. De risico's die meegenomen worden ter bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit zijn risico's die geen andere financiële opvang kennen, zoals:

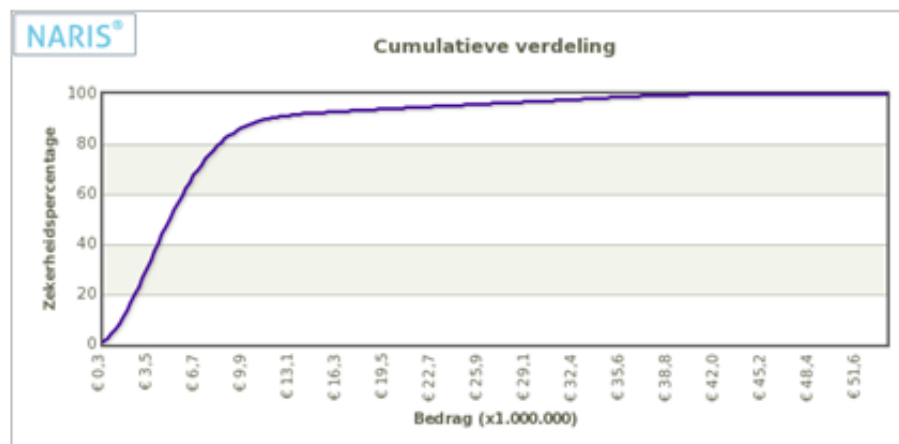
- Een gereserveerde post en/of reserve binnen projecten en/of kerntaken;
- Begrotingsposten die binnen een project of kerntaak verschoven kunnen worden;
- Een voorziening (gevormd om een specifiek risico af te dekken);
- Een aanwezige verzekering.

Geen onderscheid wordt gemaakt tussen incidentele en structurele risico's. De argumentatie hiervoor is, is dat de lange termijn invloed van structurele risico's (bijvoorbeeld komende 3 of 5 jaar) na het eerste jaar binnen de begroting van de organisatie opgevangen moet worden. Hiermee hebben zowel incidentele als structurele risico's alleen invloed op de benodigde weerstandscapaciteit in het eerste jaar (jaar waarin de gebeurtenis met het financiële gevolg zich heeft voorgedaan).

Bij de actualisatie van het algehele risicoprofiel van de provincie is een selectie gemaakt van de risico's die mogelijk ten laste komen van de weerstandscapaciteit van de organisatie. Voor deze risico's is een inschatting gemaakt van de kans van optreden en het mogelijke maximale financiële gevolg van het risico (in enkele gevallen ook van het minimale financiële gevolg). Aan de hand van de Monte Carlo-simulatie methode wordt een onderbouwde inschatting gemaakt van de impact van de risico's tezamen ten behoeve van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat niet alle risico's gelijktijdig zullen optreden en dat zij niet altijd voor de maximale schadelast zullen zorgen.

De uitkomsten worden weergegeven in tabelvorm waarbij bij verschillende zekerheidsniveaus een benodigde weerstandscapaciteit wordt gegeven. De keuze voor het zekerheidsniveau van de provincie is een beleidskeuze van de organisatie. De provincie Gelderland hanteert een zekerheidsniveau van 90%. Binnen de geldende regelgeving op dit gebied is aangegeven dat de organisatie hierin een bestendige gedraglijn moet hanteren.

Op basis van de risico's die in hiervoor opgenomen tabel zijn opgenomen zijn hieronder een grafiek en een tabel met de uitkomsten opgenomen.

tabel: weerstandscapaciteit bij zekerheidspercentage

Zekerheid	10%	25%	50%	75%	80%	90%	95%	100%
Bedrag (l mln.)	1,5	2,8	4,8	7,4	8,2	11,4	22,7	36,0

Ontwikkelingen ten opzichte van de jaarrekening 2015

Hieronder worden de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van de paragraaf “Weerstandsvermogen en Risicomanagement” uit de Jaarrekening 2015 toegelicht.

Nieuwe risico's

Door actuele ontwikkelingen zijn onderstaande risico's toegevoegd:

- Integriteitsschendingen i.c.m. Meldplicht Datalekken: Toegevoegd vanwege het in werking treden van nieuwe wet- en regelgeving. Dit risico zal in 2017 waarschijnlijk wederom veranderen, omdat dan de Privacywetgeving op Europees niveau vorm krijgt hetgeen impact kan hebben op onze nationale wet- en regelgeving op dit gebied.
- Verlies van (een deel van) het kantoorgebouw van de provincie (Gelders Huis): De centralisatie van activiteiten van diverse kantoren naar één nieuwe locatie verhoogt de gevolgen van een (tijdelijk) verlies van het nieuwe kantoor.

Gewijzigde risico's

Ten opzichte van de Jaarrekening 2015 is de tenaamstelling van een risico gewijzigd. Het risico “Schadeclaims in verband met problemen t.a.v. uitvoerbaarheid eerder geaccordeerde bestemmingsplannen” is gewijzigd in “Provincie handelt conform eigen omgevingsvisie ondanks geldende bestemmingsplannen van gemeente(n)”. Hierbij betreft het met name een aanscherping van de risicoformulering.

Verwijderde risico's

In de Jaarrekening 2015 was nog rekening gehouden met onderstaande risico's:

- Het Rechtsgeding “ Vitesse c.s. – provincie Gelderland”. Inmiddels is er uitspraak gedaan in deze zaak en is de provincie in het gelijk gesteld. Er zijn dus geen financiële consequenties voor de provincie meer die van invloed zouden kunnen zijn op de weerstandscapaciteit. Om deze reden is het risico van de lijst verwijderd.
- Onbekendheid met de contractvorm ten behoeve van het Gelders Huis. Inmiddels de bouw van het Gelders Huis al gestart en zijn de contracten met de partijen waarmee wordt samengewerkt bekend en ondertekend. Dit risico is dan ook niet langer van toepassing binnen de provincie.
- Verliezen rechtsgeding inzake glastuinbouw. Dit risico is door een rechterlijke uitspraak ook niet langer actueel en wordt derhalve ook niet meer meegenomen bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit,
- Giro 2016. De Giro 2016 was een succesvol evenement dat zeer goed verlopen is. Momenteel vinden de laatste afrondende werkzaamheden van dit evenement plaats. Deze

afronding zal plaatsvinden in 2016, waardoor het risico niet meer van toepassing is voor de begroting van 2017. Derhalve is het risico niet meegenomen bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit van de provincie voor komende periode.

-Betalingsrisico gemeenten afhandeling schadeclaim Regio Taxi. Het risico van de claim is met de betaling door de gemeenten komen te vervallen.

Over het verschil tussen het weerstandvermogen in de jaarrekening 2015 en de begroting 2017 van € 30 miljoen kan worden opgemerkt dat dit voor een groot gedeelte wordt verklaard door een abusievelijk onjuiste interpretatie van het gehanteerde bedrag aan weerstandvermogen in genoemde paragraaf van de jaarstukken 2015. In de berekening van het weerstandvermogen ultimo 2015 was rekening gehouden met een andere omvang van de claim m.b.t. "Vitesse" dan de bedoeling was. Niettemin was een risicoreservering nog relevant, omdat ten tijde van het vaststellen van de jaarstukken 2015 nog geen definitieve uitspraak van de Hoge Raad beschikbaar was. Bij de herberekening en controle van het weerstandvermogen bij de totstandkoming van deze Begroting kwam dit aan de orde, te meer omdat de genoemde uitspraak van de Hoge Raad inmiddels beschikbaar was gekomen. Daarop hebben wij uw Staten hierover direct geïnformeerd in dit voorstel. Overigens is genoemd bedrag van € 30 miljoen een saldo van een aantal mutaties die hiervoor zijn behandeld. Dit eenmalige voordeel is toegevoegd aan de vrij programmeerbare ruimte in de reserve Algemene dekkingsmiddelen en overig, zoals wij deze nu aan uw Staten presenteren. Naast de mutaties in risico's ten laste van de weerstandscapaciteit heeft de actualisatie van het risicoprofiel geleid tot verwijdering van een groot aantal niet meer actuele of relevante risico's.

Oordeel weerstandvermogen

Het weerstandvermogen is de verhouding tussen de weerstandscapaciteit (beschikbare financiële middelen; € 11,4 miljoen) en de exposure met betrekking tot niet ondervangen risico's (€ 11,4 miljoen.)

De ratio van het weerstandvermogen van de provincie is:

weerstandscapaciteit: € 11,4 miljoen = 1

risico's € 11,4 miljoen

De berekende ratio is een indicator voor het weerstandvermogen van de provincie. Als de ratio 1 of hoger is, dan beschikt de provincie over voldoende direct beschikbare financiële middelen om aan de eventuele betalingsverplichtingen te kunnen voldoen, als de risico's zich voordoen. Met deze ratio wordt voldaan aan de Kadernota Risicomanagement en Weerstandvermogen 2013. Hierin hebben de Staten bepaald dat de ratio groter of gelijk aan 1 moet zijn.

Met het oog op de berekende ratio bestaat geen aanleiding om uw Staten een voorstel te doen om de weerstandscapaciteit aan te passen.

Wordt de heffingsruimte MRB meegenomen, dan wordt de ratio 5,5.

Overige kengetallen

De provincies hebben de verplichting om in de paragraaf weerstandvermogen een aantal kengetallen op te nemen met betrekking tot de financiële positie. Hierna zijn in tabelvorm deze kengetallen opgenomen en beoordeeld.

Tabel: kengetallen

Kengetal	Begroting 2017	Begroting 2016	Rekening 2015
Netto schuldquote	-402	-446%	-569%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	70	-546%	-649%
Solvabiliteit	99,7%	nb 1)	93%
Kengetal grondexploitatie	n.v.t.	nvt	nvt
Structurele exploitatieruimte	10%	19%	33%
Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor	110	109	110

1) De begroting 2016 bevat geen balans. De solvabiliteit is daarom niet berekend

Toelichting Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Met de introductie van Schatkistbankieren wordt een substantieel bedrag kortlopend weggezet bij het ministerie van Financiën, hierdoor wordt dit kengetal negatief.

Toelichting Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de 'netto schuldquote gecorrigeerd' voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c, van het BBV). Met de introductie van Schatkistbankieren wordt een substantieel bedrag kortlopend weggezet bij het ministerie van Financiën. Hierdoor wordt dit kengetal negatief.

Toelichting Solvabiliteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een provincie bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Gelet op de omvang van ons eigen vermogen is de provincie Gelderland ruimschoots in staat zijn om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Toelichting Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van decentrale overheden. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen. Aangezien wij geen grond exploiteren voor de bouw van onroerende zaken zijn voor dit onderdeel geen kengetallen opgenomen.

Toelichting Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de Begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. De Provinciewet bepaalt dat uw Staten moeten zorgen voor een structureel en reël evenwicht.

Toelichting Aantal opcenten t.o.v. landelijk gemiddelde in jaar er voor

Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De ruimte die provincies hebben, wordt vaak gerelateerd aan de tarieven, die andere provincies hanteren. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Het (ongewogen) landelijk gemiddelde van het aantal opcenten in 2016 bedraagt 80,3. Het gemiddelde voor de jaren 2014 en 2015 bedraagt respectievelijk 81,3 en 82,2.

Oordeel financiële positie op basis van alle kengetallen

De financiële positie van de provincie Gelderland is als robuust aan te merken. De kengetallen maken duidelijk, dat zowel aan de lopende als toekomstige verplichtingen ruimschoots kan worden voldaan. Van groot belang voor dit oordeel is dat de structurele uitgaven gedekt worden door structurele inkomsten, waarbij de omvang van het beschikbare eigen vermogen ook nadrukkelijk een rol speelt.

Onderhoud kapitaalgoederen

De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is één van de verplicht in de Begroting op te nemen paragrafen. Deze paragraaf dient -conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten- ten minste in te gaan op het onderhoud van de volgende kapitaalgoederen:

- a wegen;
- b riolering;
- c water;
- d groen;
- e gebouwen.

Omdat onze provincie geen rioleringwerken in eigendom of in onderhoud heeft, is dit onderwerp in deze paragraaf niet opgenomen. De overige kapitaalgoederen worden hieronder toegelicht.

Het BBV bepaalt dat van de genoemde kapitaalgoederen in de Begroting moet worden aangegeven:

- a. het beleidskader;
- b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële gevolgen;
- c. de vertaling van de financiële gevolgen in de Begroting.

Onderhoud van wegen (en andere infrastructurele werken)

1 Algemeen

De provincie Gelderland beheert en onderhoudt ruim 1150 kilometer provinciale wegen, 1110 kilometer fietspaden en 165 kilometer parallelwegen. Dit deels zeer intensief gebruikt infrastructuurnetwerk vormt een belangrijke schakel in het hele wegennet van de provincie en vormt de verbinding tussen de omliggende provincies en met Duitsland. Deze wegen en fietspaden worden dagelijks gebruikt voor woon-werkverkeer, recreatieverkeer, goederenvervoer en hulpdiensten en hebben daardoor een grote maatschappelijke waarde. Om deze waarde nu en in de toekomst te borgen is het nodig dat wij de provinciale wegen op een verantwoorde en duurzame wijze beheren en onderhouden.

2 Beleidskader

In 2014 zijn Provinciale Staten in de Statenbrief "Beheer en Onderhoud in perspectief" geïnformeerd over het beheer van de provinciale wegen in Gelderland. In 2015 heeft de Rekenkamer Oost-Nederland onderzoek gedaan naar het beheer en onderhoud van provinciale wegen in Gelderland. In het rapport "Grip op groot onderhoud" zijn de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd en het rapport is besproken in de vergadering van Provinciale Staten op 6 april 2016. Hierin hebben Provinciale Staten besloten om de aanbevelingen van de Rekenkamer in dit rapport over te nemen (besluit PS2016142). De belangrijkste aanbevelingen in het kader van deze begroting zijn:

1. Provinciale Staten wees bewust van uw kaderstellende rol en stel periodiek naast financiële ook inhoudelijke kaders voor het groot onderhoud van wegen en kunstwerken.
 2. Verzoek Gedeputeerde Staten om in de uitwerking van deze kaders expliciet vast te leggen aan welke kwaliteitseisen de wegen en kunstwerken in Gelderland dienen te voldoen.
 3. Verzoek Gedeputeerde Staten te zorgen voor een zo consistent mogelijke lijn in het opnemen van doelen en (meetbare) prestaties in begroting en jaarrekening.
 4. Verzoek Gedeputeerde Staten te zorgen voor een onderhoudsplan voor wegen en kunstwerken.
- A. Verzoek Gedeputeerde Staten om de voorbereidingen te treffen voor het instellen van een voorziening voor instandhouding van provinciale wegen; en
- B. Hanteer een langjarig gemiddelde als dotatie aan de voorziening door te kiezen voor een onderhoudsplan met een langere looptijd, bijvoorbeeld 8 jaar.

Met de "Nota Infrastructurele kapitaalgoederen" geven wij invulling aan de aanbevelingen onder 1, 2 en 4 door inhoudelijke en financiële kaders te bieden. In deze Nota zijn de financiële en inhoudelijke kwalitatieve kaders voor het beheer van Gelderse provinciale wegen uitgewerkt. Het daarmee samenhangende onderhoudsplan voor de periode 2017 – 2020 en een doorkijk naar de beheerkosten voor de langere termijn zijn hierin ook opgenomen.

De Nota wordt ter besluitvorming aan Provinciale Staten aangeboden in november 2016. In de Nota is aangegeven dat vanaf 2018 structureel extra middelen nodig zijn voor het wegbeheer. Daarom zal bij de Voorjaarsnota 2017 een voorstel voor dekking daarvan worden meegenomen in de integrale afweging. Het onderhoud van wegen met bijbehorende ramingen 2017 is nog gebaseerd op het geldende beleidskader.

Met de Nota gaan wij voldoen aan de richtlijnen ten aanzien van de verantwoording van het onderhoud van kapitaalgoederen van de toezichthouder op de provinciale begroting, de

minister van Binnenlandse Zaken. Ook voldoen we hiermee aan de Uitvoeringsregeling Financiële Verordening Gelderland 2016.

3 Kwaliteitskader

Het uitgangspunt voor het huidige kwaliteitsniveau voor het beheer en onderhoud is “sober en doelmatig”. Voor de toekomst is in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen dit kwaliteitsniveau ook de basis voor het wegbeheer. Met dit kwaliteitsniveau wordt voldaan aan de minimale landelijke technische richtlijnen, het wettelijk minimum voor wegbeheer en er komt geen achterstallig onderhoud voor. Door voorkoming van achterstallig onderhoud vermijden we onnodige extra kosten, borgen we de veiligheid voor de weggebruiker en de omgeving en borgen we de beschikbaarheid van onze wegen.

Het niveau “sober en doelmatig” is van toepassing op de onderhoudstoestand van het hele wegennet en de flankerende beheeractiviteiten. De onderhoudstoestand heeft betrekking op de fysieke beheerobjecten wegverhardingen, civieltechnische kunstwerken, groen, elektrotechnische installaties en wegelementen. De flankerende beheeractiviteiten betreffen assetgebruik, bedrijfsvoering, strategie en informatievoorziening). Om dit niveau nu en in de toekomst te handhaven zijn de daarvoor benodigde beheerkosten berekend. Hierbij is onder andere aandacht besteed aan het effect van innovaties op het wegbeheer en de vervangingsopgave van de civieltechnische kunstwerken als bruggen en viaducten. De provincie Gelderland baseert zich bij het vaststellen van de technische kwaliteit van de wegen en de daartoe behorende infrastructurele objecten op de landelijke norm NEN 2767 “Conditiemeting”. Hierin worden de volgende conditiescores gehanteerd:

1. Uitstekende conditie, incidenteel geringe gebreken.
2. Goede conditie, incidenteel beginnende veroudering.
3. Redelijke conditie, plaatselijk zichtbare veroudering, functievervulling niet in gevaar.
4. Matige conditie, functievervulling incidenteel in gevaar.
5. Slechte conditie, de veroudering is onomkeerbaar.
6. Zeer slechte conditie, technisch rijp voor sloop.

Om aan het kwaliteitskader “sober en doelmatig” te voldoen is een score 6 niet toegestaan. De norm voor de kwaliteit is de score 4; onderhoudsmaatregelen dienen binnen twee jaar te worden uitgevoerd na het bereiken van deze conditiescore.

4 Beheer

Het beheer en onderhoud van provinciale wegen vormt onderdeel van programma 4 “Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer”. De grondslag voor de programmering van de onderhoudsactiviteiten is de hiervoor genoemde Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen.

Dit doen we door planmatige beheertaken uit te voeren. Hierin onderscheiden we:

- Instandhouding (grootschalig onderhoud aan ons wegennet)
- (Dagelijks) beheer en klein onderhoud aan ons wegennet

Instandhouding

Als gevolg van de invoering van assetmanagement worden sinds 2010 de grotere onderhoudswerkzaamheden aan het wegennet volgens een vaste negenjarige cyclus uitgevoerd. De programmering en uitvoering van deze werkzaamheden wordt gecombineerd met die van verbeteringen aan onze infrastructuur, zoals de aanleg van een rotonde of een faunapassage. Hiermee wordt overlast voor de weggebruiker en omgeving beperkt en efficiëntie vergroot. De geprogrammeerde onderhoudsactiviteiten worden verwoord in de “Meerjaren Investerings-Agenda Mobiliteit” (MIAM) onder de kerntaak “Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer”, plandoel 1 “In stand houden en verbeteren van de kwaliteit van het (fysieke) netwerk”. Het beschikbare budget in 2017 voor Instandhouding is voldoende om de geprogrammeerde werkzaamheden te realiseren.

Dagelijks beheer en klein onderhoud

Het dagelijkse en klein onderhoud dient om de veiligheid en beschikbaarheid van de wegen optimaal te houden. Deze onderhoudsactiviteiten, zoals het maaien van bermen en het onderhouden van wegelementen worden jaarlijks vastgesteld en uitgevoerd. Onder de beheeractiviteiten vallen de inspecties van het provinciale wegenareaal ten behoeve van de

veiligheid van de weggebruiker en de programmering van het onderhoud aan onze kapitaalgoederen. Overige flankerende werkzaamheden en taken als incidentmanagement, gladheidsbestrijding en verkeersmanagement zijn ook onder deze noemer geschaard.

Ook deze onderhoudsactiviteiten zijn opgenomen in het MIAM. Het beschikbare budget in 2017 hiervoor is voldoende om de geprogrammeerde werkzaamheden te realiseren

5 Onderhoudsplan 2017

Kwaliteit

Zoals gezegd is het huidige en beoogde toekomstige kwaliteitsniveau voor het beheer en onderhoud van de provinciale wegen in Gelderland “sober en doelmatig”. Dit is van toepassing op de onderhoudstoestand van het hele wegennet en de flankerende beheeractiviteiten. Het uitgangspunt bij de programmering van onderhoud aan de provinciale wegen is dat deze kwalitatieve ondergrens niet wordt overschreden, waardoor goed en veilig gebruik van de wegeninfrastructuur is geborgd en de onderhoudsmaatregel het meest efficiënt is. Hierbij zijn het wettelijk kader en de landelijke richtlijnen (CROW, ISO, NEN) van toepassing. De kwaliteit van de provinciale wegen in Gelderland is in 2016:

-85 % Goed

-9 % Matig

-6 % Slecht

Deze cijfers hebben betrekking op de wegverhardingen en civiele kunstwerken. Deze kwaliteitsverdeling blijft in 2017 naar verwachting nagenoeg gelijk.

Programma 2017

Het groot onderhoud dat volgens de trajectprogrammering is ingepland voor 2017, bestaat uit werkzaamheden aan 15 trajecten, die bestaan uit 96 km rijbaan, 19 civieltechnische kunstwerken en 3 verkeersregelinstallaties. Daarnaast is er voor 2017 dagelijks beheer en klein onderhoud geprogrammeerd.

Financiële planning

Op basis van de hiervoor genoemde uitgangspunten zijn de benodigde middelen voor het beheer en onderhoud hieronder in een meerjarig perspectief geplaatst. Zoals in de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen is aangegeven, zijn voor de jaren 2018 – 2020 nog niet alle benodigde middelen beschikbaar. Mochten Provinciale Staten besluiten om deze extra middelen niet beschikbaar te stellen met ingang van 2018, dan zullen de uitgaven worden afgestemd op het beschikbare budget. Een dergelijk besluit zal leiden tot bijstelling naar beneden van het kwaliteitskader en dus ook tot aanpassing van de Nota Infrastructurele Kapitaalgoederen.

Tabel Begroting Beheer & Onderhoud 2017 en beoogde begroting 2018 en verder

	2017	2018	2019	2020	2020-2032
Instandhouding (groot onderhoud)	19.276	31.231	24.835	29.592	29.384
Dagelijks beheer en klein onderhoud	21.024	22.946	22.934	22.960	21.024
Totaal	40.300	54.177	47.769	52.552	50.408

Bedragen X11.000,-

Onderhoud van dijken en watergangen

Het beheer en onderhoud van dijken en watergangen is opgedragen aan de waterschappen. De waterschappen dekken deze lasten zelf. Het vaarwegbeheer op de Linge en Oude IJssel is wel een taak van de provincie. Materieel wordt deze taak uitgevoerd door het waterschap en worden de kosten door de provincie vergoed. Alle taken die de provincie met betrekking tot het onderhoud van watergangen uitvoert, zijn in deze Begroting opgenomen in de kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer. Voor de bijbehorende cijfers en activiteiten/indicatoren wordt dan ook verwezen naar het hoofdstuk 'Kerntaken' van deze Begroting. Deze tekst is daarmee een aanvulling op de tekst onder de kerntaak.

Onderhoud van groen

Groen langs wegen

In de groenvoorziening langs provinciale wegen worden onderscheiden: bomen, beplantingen, bermen en bermsloten. Het onderhoud hiervan maakt integraal onderdeel uit van het onderhoud van wegen.

Overig groen

Op grond van het met het Rijk gesloten Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur is de provincie verantwoordelijk voor het beheer van de bestaande natuur binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ter uitvoering van deze taak ontvangt de provincie geld van het Rijk via het provinciefonds. De provincie verstrekt voor het onderhoud van de natuur binnen de EHS subsidies aan de beheerders/eigenaren van deze terreinen op grond van de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer Gelderland 2009. Het niveau van onderhoud wordt via de subsidievoorwaarden geregeld.

Onderhoud van provinciale gebouwen

In 2017 komt de realisatie van het investeringsprogramma Het Gelders Huis, als onderdeel van de revitalisatie provinciale huisvesting in Arnhem, tot een afronding. De verwachting is dat de eerste helft van 2017 het vernieuwde Huis der Provincie (het monumentale deel en het nieuwbouwdeel) in gebruik genomen kan worden. Hierna volgt de terreininrichting, waarvoor gebouw Prinsenhof B wordt geamoveerd.

Onderdeel van het revitalisatieprogramma provinciale huisvesting is tevens de verkoop van de gebouwen Markstate en Prinsenhof A. Het streven is een verkoop direct aansluitend aan de ingebruikname van het vernieuwde Huis der Provincie. Indien een verkoop langer op zich laat wachten, worden deze gebouwen nog tijdelijk in standgehouden (onderhoud). De nadruk ligt daarbij op het behouden van de (kwaliteits)waarde van gebouw en directe omgeving.

Het vernieuwde Huis der Provincie is gerealiseerd aan de hand van een PPS constructie. Daarbij maakt tevens het onderhoud, de levering van gebouw gebonden energie en enkele diensten (onder meer schoonmaak en afvoer reststoffen) onderdeel uit van de 20-jarige DBMO overeenkomst. Voor het onderhoud en de gecontracteerde diensten betaalt de provincie jaarlijks een beschikbaarheidsvergoeding van € 1,7 miljoen. Deze vergoeding is gebaseerd op prestatieafspraken, waarbij voor het onderhoud is ingezet op conditieniveau 3 = voldoende (van de 6-puntsschaal: 1 = uitstekend en 6 = zeer slecht, conform de NEN 2767). Het onderhoud en de gecontracteerde diensten maken onderdeel uit van begrotingsonderdeel Mens & Middelen.

De (bedrijfs)huisvesting voor het wegenbeheer, districtskantoren, steunpunten en zoutopslagen wordt eveneens op conditieniveau 3 gehouden. Hiervoor wordt correctief en vervangend onderhoud uitgevoerd met als leidraad de meerjarige onderhoudsplanning (MJOP). De onderhoudsplanning is in 2016 geactualiseerd en heeft een bereik van 10 jaar. Bij de uitvoering van het onderhoud is tevens aandacht voor verbeteringen in het kader van duurzaamheid. De gemiddelde kosten van het onderhoud, dat onderdeel is van kerntaak Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer, bedragen € 0,3 miljoen per jaar.

Financiering

De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht op de financiële vermogenswaarden, alsmede de financiële stromen, de financiële posities en de daaraan verbonden risico's.

De uitvoering van het treasurybeleid wordt in grote mate bepaald door de vastgestelde wet- en regelgeving, zoals provinciewet, Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), ministeriele regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo), Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en verantwoording (BBV). Daarnaast zorgen de financiële verordening Gelderland 2016 en het Strategisch Beleggingsplan 2016 (SBP) voor de nodige inkadering.

In deze paragraaf wordt nader ingegaan op het voor de treasuryfunctie zeer bepalende schatkistbankieren. Verder wordt in deze paragraaf ingegaan op de kosten en de opbrengsten van de beschikbare of aan te trekken financiële middelen (financieringsmiddelen), nodig om onze uitgaven te bekostigen. Ook wordt aangegeven of voldaan wordt aan de wettelijk voorgeschreven norm voor de kasgeldlimiet en de rente-risiconorm.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het Schatkistbankieren in 2013 zijn de decentrale overheden verplicht om hun 'overtollige middelen' in de Schatkist aan te houden. De kern van het schatkistbankieren is dat aan het einde van de dag alle middelen van de reguliere provinciale bankrekening worden verrekend met het Rijk. In principe moeten alle bankrekeningen aan het einde van de dag een saldo van nul uitwijzen. Binnen het tegoeft dat de provincie bij het Rijk heeft, kunnen schatkistdeposito's met verschillende looptijden voorkomen. Op de schatkistdeposito's wordt een rente vergoed overeenkomend met de rentevergoeding op Nederlandse Staatsleningen met dezelfde looptijd.

Vermogensbeheer

De verkoop van de aandelen NUON heeft de provincie in de positie van vermogensbeheer gebracht. De middelen die met de verkoop zijn ontvangen zijn uitgezet conform de wettelijke regelgeving en de restricties van het SBP. Met de invoering van het Schatkistbankieren wordt deze vorm van vermogensbeheer geleidelijk afgebouwd. De bestaande obligatieportefeuille mag conform Wet Fido worden aangehouden tot aflossing van betreffende obligaties. Zodra de looptijd van die beleggingen is verstreken, vallen de middelen onder het regime van schatkistbankieren. De laatste obligaties van de provinciale beleggingsportefeuille expireren op 25 oktober 2025.

De vrijkomende middelen uit de obligatieportefeuille worden middels Schatkistdeposito's bij het Ministerie van Financiën uitgezet, de omvang hiervan zal de komende jaren toenemen. Op middelen die niet op deposito's staan wordt 'rente daggeld' vergoed. Die vergoeding is op dit moment nagenoeg nihil. Uiteraard streven wij naar een mix van daggeld en deposito's met verschillende looptijden waarin wij én afdoende middelen beschikbaar hebben voor onze betalingen én een zo hoog mogelijk rendement ontvangen.

In het coalitieakkoord 2015 – 2019 wordt over het vermogensbeheer het volgende geschreven:

“De provincie Gelderland blijft haar vermogen behoedzaam en prudent beheren. Het geld wordt verstandig gebruikt. Er worden zoveel mogelijk alleen renteopbrengsten van het stamkapitaal, dat is verworven door de verkoop van de Nuon-aandelen, geïnvesteerd. Zo blijven ook in de toekomst nuttige investeringen in Gelderland mogelijk. Onderzocht wordt of beleid ontwikkeld kan worden waarin het beheer van het stamkapitaal een hoger maatschappelijk rendement combineert met verstandig financieel rendement”.

De mogelijkheid bestaat om leningen aan decentrale overheden (buiten de provincie Gelderland) te verstrekken als wettelijk toegestaan alternatief voor het schatkistbankieren. In het SBP 2016 is daarop aangegeven dat Gelderland deze vorm van beleggen mogelijk ook gaat toepassen. Deze leningen geven een hoger rendement dan het schatkistbankieren. Tevens kunnen leningen worden verstrekt in het kader van de publieke taak, als instrument om beleid te bewerkstelligen. Voorbeelden hiervan zijn de verstrekking van Hybride Kapitaalleningen aan sectorbanken, alsmede de subsidie/lening aan het Rijk t.b.v. de capaciteits-uitbreiding van de A1 (PS2013-710).

Verwacht rendement op beleggingsportefeuille

Het netto-rendement van het vermogensbeheer wordt gevormd door de ontvangen rente op obligaties en andere uitgezette middelen (zoals Hybride Kapitaallening), evenals de

ontvangen rente op uitgezette deposito's in het kader van het Schatkistbankieren, dan wel van leningen aan decentrale overheden.

Voor de bepaling van het netto-rendement van de ontvangen rente op obligaties wordt op de ontvangen couponrente en de transitorische rente de betaalde rentekosten, alsmede de afschrijving op agio/disagio in mindering gebracht.

In onderstaande tabel wordt de prognose weergegeven van de rendementen (incl. schatkist-bankieren) voor de periode t/m 2019.

Een rendementsprognose heeft per definitie een bepaalde mate van onzekerheid in zich. Door de huidige economische omstandigheden is de onzekerheidsmarge alleen maar groter geworden, daarom wordt 2 keer per jaar (bij Voorjaarsnota, respectievelijk bij Begroting) op basis van voortschrijdend inzicht deze rendementsprognose geactualiseerd. Vanwege de huidige lage rentestanden zal het rendement op de portefeuille op langere termijn geleidelijk dalen, aangezien de aflossingen op obligaties worden herbelegd in schatkistdeposito's dan wel in leningen aan decentrale overheden welke een lagere rentevergoeding hebben dan de betreffende obligaties.

Jaar	Verwacht rendement uit vermogensbeheer
2016	2,70%
2017	2,60%
2018	2,50%
2019	2,50%

Provinciale liquiditeiten

De klassieke treasurytaak, waarbij het gaat om het dagelijks beheren van het banksaldo, wordt met de invoering van het Schatkistbankieren inhoudelijk wat anders vormgegeven.

Nog steeds zullen wij moeten bepalen welk deel van onze middelen op korte termijn, middellange termijn en lange termijn, met het oog op de komende uitgaven, binnen de wettelijke mogelijkheden van het Schatkistbankieren kunnen worden uitgezet. Een voortschrijdende liquiditeits-prognose blijft in die zin essentieel.

Renteschema volgens BBV

Artikel 13 van het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Financiering inzicht wordt gegeven in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte. De commissie BBV heeft in haar 'Notitie Rente 2017' een schema opgenomen en adviseert dit schema ook t.b.v de vergelijkbaarheid dit schema over te nemen.

Renteschema Begroting 2017				
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	+/+	0	
b.	De externe rentebaten (incl. afschrijving agio/disagio)	-/-	88,3	
	<i>Saldo rentelasten en rentebaten</i>			-88,3
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	0	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	0	
c3.	De rentebate van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	0	
	<i>Aan taakvelden toe te rekenen externe rente</i>			-
d1.	Rente over eigen vermogen	+/+		-
d2.	Rente over voorzieningen	+/+		-
	<i>Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente</i>			-88,3
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		-
f.	<i>Renteresultaat op het taakveld Treasury</i>			-88,3

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een norm die door het Rijk is ingesteld om te voorkomen dat lagere overheden teveel risico nemen door hun financieringsbehoefte met kortlopende middelen af te dekken.

In de uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (ministeriële regeling) is de kasgeldlimiet voor provincies bepaald op 7% van het begrotingstotaal. Dit betekent voor de Provincie Gelderland dat de eventueel aan te trekken kortlopende financiering voor het jaar 2017 niet groter mag zijn dan € 56 miljoen (gebaseerd op een begrotingstotaal van € 805 miljoen). Ultimo 2015 had de provincie geen kortlopende leningen opgenomen. Gezien de financiële positie van de provincie is overschrijding van de norm in 2017 niet te verwachten.

Rente-risiconorm

De rente-risiconorm heeft betrekking op de spreiding van de vaste schuld waarmee de financiële gevolgen van eventuele sterke renteschommelingen (bij herfinanciering) wordt afgevlakt. De rente-risiconorm is door de minister van Financiën vastgesteld op 20% van het begrotingstotaal, met een minimumbedrag van € 2,5 miljoen. Het begrotingstotaal voor het jaar 2017 bedraagt € 805 miljoen, de rente-risiconorm voor 2017 is berekend op € 161 miljoen.

De conclusie is dat de provincie voldoet aan de rente-risiconorm. In onderstaande tabel is de opstelling van de rente-risiconorm weergegeven.

Tabel: renterisiconorm

Renterisiconorm	2016	2017
Stand begroting	924 mln	805 mln
Door ministerie vastgesteld percentage	20%	20%
Renterisiconorm	184,8 mln	161 mln
Wijzigingen		
Renteherziening	0	0
Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	0	0
Aflossing	3,4 mln	0
Herfinanciering (=laagste van nieuwe schuld en aflossing)	0	0
Totaal rente risico (=renteherziening + herfinanciering)	0	0
Ruimte onder de rente-risiconorm	181,4 mln	161 mln
Overschrijding renterisiconorm	0	0

Uitstaande gelden

Het verstrekken van provinciale leningen door uw Staten aan instanties die de publieke taak c.q. het openbaar belang dienen, zoals bijv. Vitens en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting is wettelijk toegestaan (Wet Fido) en is als mogelijkheid opgenomen in de Financiële Verordening Gelderland 2014.

Het totaalbedrag aan uitstaande gelden bedraagt per 1 januari 2017 ca. € 35,8 miljoen. Dit bedrag is gespecificeerd in de onderstaande tabel.

Tabel: uitstaande leningen

Uitstaande lening aan:	(restant) uitgeleende middelen
Vitens (conversie preferente aandelen in achtergestelde lening 2005-2021)	€ 8,7
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Ned. Gemeenten	€ 0,3
Warmtenet Nijmegen (Indigo)	€ 4,8
Glasvezel Buren en Winssen	€ 1,1
Betuwse Bloem	€ 0,2
Overbetuwe Lent centraal	€ 1,0
Groenfonds	€ 4,0
Ministerie van Infrastructuur en Milieu, inzake Capaciteitsuitbreiding Apeldoorn-Azelo	€ 11,4
Ontwikkelingscombinatie Waterfront Harderwijk	€ 3,3
Lening Agrarisch collectief Achterhoek	€ 0,3
Lening Agrarisch collectief Veluwe	€ 0,3
Lening Agrarisch collectief Rivierenland	€ 0,3
Overig	€ 0,1
Totaal	€ 35,8

*) bedragen x € 1 mln.

Bedrijfsvoering

De uitvoering van het coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland' vraagt om een efficiënte en effectieve provinciale organisatie. Deze paragraaf gaat in op de bedrijfsvoering. Aan de orde komen de organisatie, personele ontwikkelingen en de ontwikkelingen rondom het Nieuwe Werken en het Gelders huis. Tevens komen de onderzoeken naar rechtmatigheid, doelmatigheid en doelgerichtheid aan bod.

Organisatie en medewerkers: opgave gestuurd vakmanschap

Onze ambities in het Coalitieakkoord hebben een sterk inhoudelijke kant en ook duidelijk een ambitie op hoe we de resultaten samen met onze partners willen behalen. Dat betekent wat voor de ambtelijke organisatie. Uitgangspunt daarbij is dat de inhoudelijke opgave - dat wat er te doen is - leidend is voor de inzet van mens en middelen. De kaders van Mens en middelen die u heeft vastgesteld maken het sinds 2012 daadwerkelijk mogelijk op basis van dat uitgangspunt te handelen en elke keer, specifiek voor een soort werk of resultaat af te wegen wat de meest optimale manier is om een doelstelling te halen. Dat kan zijn door het door partners te laten doen, het aan- of uit te besteden, met eigen mensen, met tijdelijke inzet, via samenwerkingsvormen, etc. etc.

Door elke keer af te vragen wat de meest effectieve en efficiënte manier is om een resultaat te behalen, willen we voor onze eigen medewerkers zorgen dat talenten, kennis en ervaring makkelijk en snel kunnen stromen naar de resultaten waarvoor ze nodig zijn. Daarbij heeft de medewerker veel meer ruimte (en dus meer professionele verantwoordelijkheid) om eigen regie te voeren op de loopbaan bij de provincie dan in het verleden. Die regie komt ten goede aan het kunnen zorgen voor de goede match tussen wie je bent en wat je kunt enerzijds en wat er nodig is anderzijds, ervan uitgaande dat een zo goed mogelijke match, het werkplezier verhoogt en daarmee de resultaten voor Gelderland. Dit heeft de interne mobiliteit of doorstroom de afgelopen jaren aanzienlijk verhoogd.

Daarnaast betekent ruimte om regie uit te oefenen op de eigen loopbaan en streven naar een optimale match ook ruimte om eventueel op individuele basis en vrijwillig, vervroegd met pensioen te gaan, de loopbaan elders voor te zetten, minder te gaan werken, een eigen onderneming te starten en dergelijke. Dat heeft de "uitstroom" de afgelopen jaren aanzienlijk verhoogd. Die grotere uitstroom biedt tegelijk ruimte (ook nu de taakstelling uit 2010 behaald is) binnen de kaders van Mens en middelen om ook weer te werken aan het aannemen van nieuwe krachten in vaste dan wel tijdelijke dienst. De zogenaamde instroom. Het in omvang groeiende trainee programma is daarvan ook een voorbeeld, alsmede de vele stagiaires.

Met medewerkers die vanwege fysieke of mentale beperkingen niet langer in staat zijn hun huidige functie te vervullen, zoeken wij samen naar een passend werkpakket, binnen of buiten de provincie. Dit geldt ook voor mensen met een gedeeltelijke WIA-uitkering. Wij voeren een actief gezondheidsbeleid om medewerkers vitaal en inzetbaar te houden of te maken. Een persoonlijk gezondheidsbudget geeft medewerkers de mogelijkheid te investeren in hun eigen gezondheid. Een groot deel van de medewerkers maakt daar gebruik van. Daarnaast continueren wij onze inspanningen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan betaald werk te helpen, dit in het kader van het sociaal akkoord van 2013 op rijksniveau.

Digitalisering

Door digitalisering verandert de samenleving in een enorm tempo en daarin veranderen wij mee.

We herkennen tijdig ontwikkelingen, haken aan en investeren waar nodig en nuttig. Daarbij benutten we kansen die ons verder brengen. Dat geldt zowel bij de beleidsvorming en -uitvoering als bij onze eigen werkprocessen. Partners verwachten dit ook van ons en ook zichzelf zijn in toenemende mate bezig met gebruik van (vooral) big data en de nieuwste digitale technologieën (drones, robotisering); niet voor niets wordt gesproken van "de 4e industriële revolutie". Daarbij wordt een verdergaande digitalisering ons vanuit landelijke wetgeving ook in toenemende mate opgelegd. Voorbeelden zijn de Wet digitale overheid 2017, de Archiefwet en de Omgevingswet Kortom: we willen ook zélf vaart houden onze eigen 'digitale ontwikkeling'. Vergelijk het met de rol van "voorbeeldige overheid" bij de opgave Energietransitie.

Digitalisering stopt niet; er is ongetwijfeld nog veel te doen en we zien een grote 'digitale bewustwording' in de ambtelijke organisatie (mooie voorbeelden: Dag van de Digitale Overheid (mei) en onze eigen 'Week van de Big Data' in november). Dat geeft ons het vertrouwen dat de juiste zaken geagendeerd én aangejaagd worden. Daarbij houden we verbinding met het nationale Programma Digitale Overheid. Dit programma geeft invulling aan de missie van de Digitale Overheid: burgers en bedrijven in staat stellen om op een

veilige, betrouwbare en eenvoudige manier, digitaal zaken te doen met de overheid.

Het Nieuwe werken en het Gelders Huis

In de loop van 2016 hebben uw Staten een tweetal besluiten genomen die het beschikbare budget voor investeringen t.b.v. het Gelders Huis met € 2,5 miljoen verhogen tot € 43,3 miljoen, conform uw wensen. Het betreft uw besluit inzake de aanleg van zonnepanelen op de nieuwbouw (onze brief van 11 februari 2016, zaaknummer 2012-013365) voor een bedrag van € 0,5 miljoen en uw besluit t.b.v. maatregelen op het gebied van energietransitie (besluit van 11 december 2013, PS-nummer 2013-937) voor een bijdrage van € 2,0 miljoen t.l.v. de reserve van de kerntaak Milieu, energie en klimaat. Asbest bij de renovatie van het Huis der Provincie zorgt voor verschuiving van de oplevering van onze nieuwe huisvesting. Het Gelders Huis en het gerenoveerde Huis der Provincie nemen we medio 2017 in gebruik. Tot aan het zomerreces vergaderen uw Staten nog in de bestuursruimten van de gemeente Arnhem. Wij zijn ons als college aan het oriënteren op de inrichting van de ruimte die ontstaat rondom de provinciale gebouwen. Met de nieuwe gebouwen reduceren we de kosten van huisvesting en vergroten we de duurzaamheid. Medewerkers zullen elkaar in de nieuwe gebouwen makkelijker ontmoeten. Dat versterkt de interne samenwerking. De inrichting accommodeert de verschillende soorten werkzaamheden.

Duurzaamheid

In de uitwerking van Motie 59 (De groene kracht van Gelderland: een voorbeeldige overheid) is in 2016 ingegaan op wat we als provincie al deden en is een vooruitblik gegeven wat er nog wordt uitgewerkt/verkend.

In 2017 zal er een vervolg worden gegeven aan deze trajecten. Het gaat dan bijvoorbeeld om de energiebesparing bij onze gebouwen, het verder optimalisering van schoon en duurzaam vervoer voor zowel woon- werkverkeer als bij de zakelijke reizen en het met andere overheden vormgeven aan duurzaamheid binnen de organisaties.

Naar aanleiding van Motie 59 is er een duurzaamheids-/MVO platform Provincie Gelderland opgericht, dat provincie-breed acteert. Dit platform bestaat uit ambtelijke sleutelfiguren die inhoudelijk vanuit hun werkgebied de beste kennis, ervaring en expertise op het gebied van duurzaamheid en MVO samenbrengen voor coördinatie en samenspel. Ook in 2017 zal er een week van de duurzaamheid georganiseerd worden om de bewustwording over duurzaamheid te bevorderen. Het platform zal een impuls aan deze week geven.

Onderzoeken Gedeputeerde Staten naar doelmatigheid en doeltreffendheid

In 2017 onderzoeken wij voor diverse Rekenkamer-onderzoeken de follow-up. Bij Voorjaarsnota 2017 geven we aan welke dat zijn.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke of privaatrechtelijke organisaties waarin de provincie Gelderland zowel een bestuurlijk als een risicodragend financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt in deze context 'zegenschap' verstaan in de vorm van vertegenwoordiging in het bestuur of bij het hebben van stemrecht. Met een risicodragend financieel belang wordt bedoeld dat de provincie verlies kan lijden bij een eventueel faillissement van de verbonden partij en/of aansprakelijk kan worden gehouden voor een bepaald bedrag als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Het deelnemen in een verbonden partij brengt risico's van uiteenlopende aard met zich mee. Dat was een belangrijke reden om in het BBV de verplichting op te nemen om in de begroting en in de jaarrekening een afzonderlijke paragraaf verbonden partijen op te nemen. Deze paragraaf moet inzicht verstrekken in de situatie waarin de verbonden partij verkeert en de vraag of het provinciaal belang voldoende wordt gerealiseerd.

Een in 2016 vastgestelde aanpassing van het BBV is gericht op het verder verbeteren van het inzicht in de bijdrage van de verbonden partijen. Daarin is onder meer voorgeschreven dat met ingang van de begroting 2017 in de kerntaken wordt aangegeven welke bijdrage een verbonden partij levert aan de doelstelling van de provincie.

De verbonden partijen worden onderverdeeld in de volgende categorieën:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen;
4. overige verbonden partijen.

Beleid voor verbonden partijen

In het coalitieakkoord 'Ruimte voor Gelderland' staat onder meer dat "nieuwe investeringen zoveel mogelijk revolverend worden ingezet, zodat in komende bestuursperioden ruimte voor nieuwe investeringen zoveel mogelijk behouden blijft". De overheid staat niet langer meer boven maar naast de mensen. Gelderland is daarbij "ook koploper in nieuwe vormen van samenwerking, zoals energiecoöperaties, sociale ondernemingen en innovatieclusters". Verbonden partijen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van het coalitieakkoord.

De voorkeur van de wetgever gaat uit naar samenwerking in de publiekrechtelijke vorm, omdat dit een aantal democratische aspecten, zoals de openbaarheid van de besluitvorming en de democratische controle, waarborgt. Ook leidt het verspreiden van taken met een provinciaal belang over meer organisaties tot verwatering en tot een meer complexe aansturing van het provinciale belang.

Het kader voor de activiteiten van de provincie Gelderland met betrekking tot de verbonden partijen is vastgelegd in de Nota Verbonden Partijen Gelderland (PS2013-902). Deze nota bevat:

- het beleid van de provincie over het aangaan, wijzigen en beëindigen van verbonden partijen;
- de rollen, taken en verantwoordelijkheden van uw Staten en ons college bij verbonden partijen.

Financiële risico's van verbonden partijen

Het aangaan van een verbonden partij betekent dat mogelijk financiële of bestuurlijke risico's ontstaan. In het kader van het integrale risicomanagement worden de risico's van de verbonden partijen periodiek in beeld gebracht. Behoort het risico van de verbonden partij tot de grootste risico's voor de provincie, dan wordt dit risico afzonderlijk toegelicht in paragraaf 'Weerstandvermogen en risicobeheersing' van deze begroting.

Het deelnemen in vennootschappen betekent per definitie dat sprake is van een financieel risico dat zich uitstrekt over de actuele boekwaarde van de aandelen van de vennootschap en eventuele agiostortingen. Bij een faillissement van een vennootschap verliest de provincie deze middelen. Bij gemeenschappelijke regelingen - het merendeel van de overige verbonden partijen - kan het gebeuren dat de verbonden partij een zodanig hoog verlies leidt en dat de deelnemers in de partij worden aangesproken voor een extra bijdrage.

Voor zover het organisaties betreft waarin de provincie alleen een bestuurlijk belang heeft, aangeduid als 'overige participaties', zijn de in de nota verbonden partijen opgenomen beleidsregels voor het waarborgen van het bestuurlijk belang van overeenkomstige toepassing.

De participaties in Vitens, Bank Nederlandse Gemeenten en de Nederlandse Waterschapsbank zijn verklaarbaar vanuit de historie en het aandeelhouderschap in Alliander is per 1 juli 2009 ontstaan als gevolg van de splitsing van Nuon.

De Ontwikkelingsmaatschappij Oost Nederland NV is ontstaan vanuit de behoefte tot beleidssturing op het gebied waarop de vennootschap opereert. Daarnaast wordt ook het Topfonds voortgezet voor ondersteuning van innovatieve bedrijven.

Overzicht verbonden partijen

Nr	Naam verbonden partij	Rechtsvorm
1	NV Alliander	naamloze vennootschap
2	NV Vitens	naamloze vennootschap
3	NV Bank Nederlandse Gemeenten	naamloze vennootschap
4	Nederlandse Waterschapsbank NV	naamloze vennootschap
5	Ontwikkelmaatschappij Oost Nederland NV (Oost NV)	naamloze vennootschap
6	Topfonds Gelderland BV	besloten vennootschap
7	Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)	gemeenschappelijke regeling
8	Openbaar Lichaam Park Lingezegen (OLPL)	gemeenschappelijke regeling
9	Omgevingsdienst Noord Veluwe te Harderwijk	gemeenschappelijke regeling
10	Omgevingsdienst Rivierenland	gemeenschappelijke regeling
11	Omgevingsdienst Regio Arnhem	gemeenschappelijke regeling
12	Omgevingsdienst Regio Nijmegen	gemeenschappelijke regeling
13	Omgevingsdienst Veluwe-IJssel	gemeenschappelijke regeling
14	Omgevingsdienst De Vallei	gemeenschappelijke regeling
15	Omgevingsdienst Achterhoek	gemeenschappelijke regeling
16	Rekenkamer Oost Nederland	gemeenschappelijke regeling
Nr	Naam overige participatie	Rechtsvorm
17	Stichting Veren Gelderland	stichting
18	Stichting Werken in Gelderland	stichting
19	Stichting Groen Gas Nederland	stichting
20	Stichting Container Terminal Nijmegen	stichting
21	Fonds Nazorg Stortplaatsen Gelderland	fonds ex lege
22	Interprovinciaal Overleg (IPO)	vereniging
23	Interregionale Alliantie voor de Rijn-Alpen Corridor EGTS	Europese groepering voor territoriale samenwerking (EGTS)
24	Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen te Rijswijk	stichting
25	Assembly of European Regions, Straatsburg (Frankrijk)	Europees samenwerkingsverband
26	Werkgemeenschap van Europese Grensregio's/ Europese samenwerkingsverband - Association of European Border Regions, Gronau (Duitsland)	Europees samenwerkingsverband

Verbonden partijen

1 NV Alliander

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het doel van de onderneming, samengevat en op hoofdlijnen, is

- het voorzien in de behoefte aan energie door het transporteren en distribueren van energie;
- het beheren en exploiteren van elektriciteits- en gasnetten;
- het (doen) voorzien in andere producten en diensten die verband houden met onder meer energie;
- het (doen) verrichten van andere activiteiten die met de hiervoor omschreven doeleinden verband houden.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

De participatie in Alliander NV is met inachtneming van de Wet onafhankelijk netbeheer per 1 juli 2009 ontstaan na de splitsing van Nuon in een productie- en leveringsbedrijf en een netwerkbedrijf. De provincie bezit ruim 44,5% van de aandelen. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap is verankerd in de Elektriciteits- en Gaswet. De aandelen dienen als gevolg van de wet in publieke handen te blijven. De andere grootaandeelhouders in Alliander zijn de provincie Friesland (12,6%), de provincie Noord-Holland (9,3%) en de gemeente Amsterdam (9,3%). De overige aandelen zijn in bezit van voornamelijk gemeenten in hoofdzakelijk Zuid- en Noord-Holland (in Noord-Holland via houdstermaatschappijen) en Gelderland.

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen bedraagt ruim € 5,2 miljoen.

In 2016 is een bedrag van bijna € 38 miljoen aan dividend ontvangen.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 afgerond € 3,7 miljard.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen ruim € 4 miljard.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming. Over 2015 bedroeg het resultaat € 235 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Bij faillissement zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt. De kans hierop wordt ingeschat op vrijwel nihil.

2 NV Vitens

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het statutaire doel van Vitens, samengevat en op hoofdlijnen, is de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf. Hieronder valt de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

De participatie in Vitens is historisch bepaald vanuit de rol die (provinciale) overheden in het verleden vervulden. Het openbaar belang van het aandeelhouderschap is verankerd in de wet. Op grond van de wet dienen de aandelen in overheidshanden te blijven. De provincie bezit 6,7% van de aandelen. De grootste aandeelhouder is de provincie Friesland met ruim 13%. De andere aandeelhouders in Vitens zijn de provincies Overijssel en Utrecht en voornamelijk gemeenten in hoofdzakelijk Utrecht, Gelderland, Overijssel en Flevoland.

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen bedraagt afgerond € 15,9 miljoen.

In 2016 is een bedrag van afgerond € 1,48 miljoen aan dividend ontvangen.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 € 471,7 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen € 1,24 miljard.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming. Over 2015 bedroeg het resultaat € 55,4 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Bij faillissement zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt. De kans hierop wordt ingeschat op vrijwel nihil.

3 NV Bank Nederlandse Gemeenten

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het doel van de onderneming, samengevat en op hoofdlijnen, is de uitoefening van een bankbedrijf ten dienste van overheden.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

De provincie is een zeer kleine aandeelhouder (< 0,16%). Het aandelenbezit is in een ver verleden tot stand gekomen en met het huidige bezit wordt geen specifiek beleidsdoel nagestreefd.

De Staat der Nederlanden bezit 50% van de aandelen. De overige aandelen zijn voornamelijk in handen van gemeenten.

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 0,2 miljoen.

In 2016 is een bedrag van bijna ruim € 90.000,-- aan dividend ontvangen.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 € 4,16 miljard.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen afgerond € 145 miljard.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming. Over 2015 bedroeg het resultaat € 226 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Bij faillissement zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt. De kans hierop wordt ingeschat op vrijwel nihil.

4 Nederlandse Waterschapsbank NV

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het doel van de onderneming, samengevat en op hoofdlijnen, is het ten algemeen nut uitoefenen van het bankbedrijf.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

De provincie is een zeer kleine aandeelhouder (< 0,16%). Het aandelenbezit is in een ver verleden tot stand gekomen en met het huidige bezit wordt geen specifiek beleidsdoel nagestreefd.

De grootste aandeelhouder is het Waterschap Velt en Vecht (ZO-Drenthe en NO-Overijssel) met afgerond 11,25%. Waterschap Rijn en IJssel is de op twee na grootste aandeelhouder (afgerond 10%). De Staat der Nederlanden bezit afgerond 7,7% van de aandelen.

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 11.000,--.

Sedert meerdere jaren wordt geen dividend uitgekeerd aan de aandeelhouders.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 afgerond € 1,4 miljard.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen € 89,7 miljard.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming. Over 2015 bedroeg het resultaat € 95 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Bij faillissement zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt. De kans hierop wordt ingeschat op vrijwel nihil.

5 Ontwikkelmaatschappij Oost Nederland NV (Oost NV)

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Oost NV heeft als doel het versterken van de economische structuur van Oost Nederland (Gelderland en Overijssel).

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

Aandeelhouders zijn:

- de Staat der Nederlanden (55,9%);
- de provincie Gelderland (30,6%);
- de provincie Overijssel (13,5%).

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen bedraagt ruim € 20,5 miljoen.

Bestendige gedragslijn is dat de vennootschap geen dividend uitkeert.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 € 82,1 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen € 2,3 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming. Over 2015 bedroeg het resultaat € -/- 5,96 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Bij faillissement zal de boekwaarde van de aandelen moeten worden afgeboekt. De kans hierop wordt ingeschat op vrijwel nihil.

6 Topfonds Gelderland BV*Het openbaar belang dat wordt behartigd:*

Het direct en indirect ondersteunen, versterken en verankeren van het economisch klimaat en eco-nomisch beleid in de provincie Gelderland door onder andere het investeren in fondsen en/of dochtermaatschappijen, welke fondsen en/of dochtermaatschappijen vervolgens op hun beurt - tegen marktconforme condities - direct in ondernemingen investeren.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Via de statutaire bevoegdheden die aan aandeelhouders zijn toegekend.

De provincie bezit 4% van het gewone aandelenkapitaal en 1% via prioriteitsaandelen waarmee de provincie invloed heeft op alle strategische beslissingen van de vennootschap. 95% van de aandelen zijn in handen van PPM Oost.

Financieel belang in de verbonden partij:

De boekwaarde van de aandelen ultimo 2015 bedraagt per saldo ruim € 49 miljoen.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt het eigen vermogen per ultimo 2015 € 50,4 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Er wordt niet beschikt over toekomstcijfers van de onderneming.

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan verplichtingen € 0,2 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

Er wordt niet beschikt over concrete toekomstcijfers van de onderneming. Gelet op de fase waarin de onderneming zit moet rekening worden gehouden met aanloopverliezen. Over 2015 bedroeg het resultaat afgerond +/- € 3 miljoen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen.

Risico voor de provincie:

Eventuele mutatie in het eigen vermogen van de vennootschap leidt tot een mutatie in de provinciale waardering van de deelneming. Dit wordt verrekend met de daarvoor ingestelde "Geblokkeerde reserve revolverende middelen".

7 Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)*Het openbaar belang dat wordt behartigd:*

Het PHTB geeft uitvoering aan de herstructurering van de glastuinbouw en paddenstoelenteelt in de Bommelerwaard via de volgende kerntaken: investeren in de kwaliteit van de openbare ruimte (bv. aanleg landschapselementen en wegen);

- grondverwerving en uitgifte aan tuinbouwbedrijven;

- tijdelijk beheer van voorzieningen in de openbare ruimte;
- het opstellen van inrichtingsplannen voor de nieuwe tuinbouwgebieden en het voorbereiden van ruimtelijke procedures.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op basis van de gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit acht leden en is als volgt samengesteld:

- twee vertegenwoordigers uit het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland;
- twee vertegenwoordigers uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Zaltbommel;
- twee vertegenwoordigers uit het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Maasdriel;
- twee vertegenwoordigers uit het college van dijkgraaf en heemraden van het waterschap Rivierenland.

De leden van gemeenten en waterschap hebben elk één stem en de provinciale leden hebben elk twee stemmen in het algemeen bestuur. De provincie levert de voorzitter.

Het dagelijks bestuur bestaat uit vier leden: de voorzitter en drie leden van het algemeen bestuur. De drie leden zijn de vertegenwoordigers van de gemeenten en het waterschap.

Deze leden hebben elk één stem en de (provinciale) voorzitter heeft twee stemmen in het dagelijks bestuur.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het provinciale aandeel in de gemeenschappelijke regeling is 76%. Er is voor de uitvoering van de herstructurering € 16,36 miljoen beschikbaar gesteld.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

De verwachting op basis van de Begroting 2017 van het PHTB is:

begin 2017: € 10,07 miljoen;

eind 2017: € 8,73 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

Volgens de jaarrekening 2015 bedraagt per ultimo 2015 het totaal aan vreemd vermogen afgerond € 662.000,-.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

In de begroting 2017 wordt verwacht € 1,34 miljoen te onttrekken uit het eigen vermogen.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Mede met het oog het nog vast te stellen wijzigingsplan als uitwerking van het Provinciale Inpassingsplan (PIP) zal de opdracht aan de gemeenschappelijke regeling PHTB worden aangepast.

Risico voor de provincie:

Het exploitatierisico aan het eind van de herstructurering wordt conform de Samenwerkingsovereenkomst gelijkelijk verdeeld tussen de provincie en de gemeente Zaltbommel respectievelijk de gemeente Maasdriel voor zover het exploitaties betreft van deelgebieden binnen de desbetreffende gemeentegrenzen.

8 Openbaar Lichaam Park Lingezegen (OLPL)

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

- Waarborgen dat op het grondgebied tussen Neder-Rijn en Waal duurzame ruimte blijft voor natuur, recreatie, landbouw en waterberging;
- Bieden van recreatiemogelijkheden aan de bewoners van de Stadsregio Arnhem-Nijmegen;
- Aantrekkelijker maken gebied als vestigingsgebied ten opzichte van andere regio's;
- Bijdragen aan het verlichten van de druk op andere nabijgelegen recreatiegebieden;
- Ruimtelijke en functioneel op verantwoorde wijze waarborgen van de toegenomen behoefte aan waterberging;
- en bieden van de mogelijkheid aan het bedrijfsleven en kennisinstellingen (Radboud Universiteit en Universiteit Wageningen) om in het gebied een experiment uit te voeren met mogelijkheden voor energieopwekking via algen.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur bestaat uit zes leden en het dagelijks bestuur bestaat uit drie leden. In beide besturen neemt één vertegenwoordiger uit ons college deel. De vertegenwoordiger uit ons college vervult de voorzittersrol.

Financieel belang in de verbonden partij:

Conform de bestuursovereenkomst Lingezen heeft de provincie een bijdrage van € 10,1 miljoen geleverd. Aanvullend is een bedrag van € 10,48 miljoen beschikbaar gesteld ter dekking van de rijksbezuiniging op het ILG (PS2011-655).

In september 2014 (PS 2014-656) heeft de provincie voor de realisatie van Park Lingezen een investeringskrediet van maximaal € 15,2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor de periode 2014 tot en met 2018. Het krediet wordt terugverdiend door de verkoop van de ingerichte natuurgronden en ruilgronden die voor de realisatie van het Park zijn aangekocht. In 2015 is de definitieve hoogte van dit krediet door het college vastgesteld, te weten een bedrag van € 13,788 mln.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2017 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen ultimo 2015 bedroeg € 23,197 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2017 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen ultimo 2015 bedroeg € 1,024 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

-/- € 4,555 miljoen

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen

Risico voor de provincie:

Het in de primaire Begroting 2012 (PS 2011-631) beschikbaar gestelde risicobudget van € 3,4 mln. voor Park Lingezen zal voorlopig beschikbaar blijven met het oog op de onzekerheid rond de afwikkeling van het investeringskrediet.

9 Omgevingsdienst Noord Veluwe te Harderwijk

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit negen leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het saldo van de jaarrekening wordt verdeeld over de deelnemers naar rato van hun bijdrage aan de Omgevingsdienst voor de feitelijk afgenomen diensten. Het provinciale aandeel in de reguliere begroting 2017 van de omgevingsdienst is 5,8% (€ 229.222).

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2017 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 015 bedroeg € 356.268.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2017 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 896.631

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

10 Omgevingsdienst Rivierenland

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit elf leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur beslist of een nadelig saldo van de jaarrekening geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht of ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van de bijdrage in de begroting. Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingsdienst is 3,2 % (€ 436.435).

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 1,290 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 1,89 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

11 Omgevingsdienst Regio Arnhem

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit twaalf leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur 16 % van de stemmen. Het dagelijks

bestuur bestaat uit vier leden, de provincie heeft hierin één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Een uit te keren batig saldo wordt verdeeld naar rato van de stemverhouding.

Het algemeen bestuur beslist of een nadelig saldo in de jaarrekening geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht, of geheel of gedeeltelijk ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van hun stemverhouding.

Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingdienst is € 2.545.700.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 1,484 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 3,603 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

De vastgestelde begroting 2017 van de ODRA is nog gebaseerd op inputfinanciering. In de loop van 2016 wordt de begroting gewijzigd conform uitgangspunten van de outputfinanciering.

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

12 Omgevingsdienst Regio Nijmegen

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur bestaat uit 8 personen met 26 zetels.

Namens elke deelnemer maakt één deelnemer deel uit van het algemeen bestuur met uitzondering van de gemeente Nijmegen die twee leden kent. De provincie heeft in het algemeen bestuur vier zetels. Het dagelijks bestuur bestaat uit vier leden, de provincie heeft hierin één zetel.

De vertegenwoordiger uit ons college vervult de voorzittersrol binnen het algemeen en dagelijks bestuur.

Financieel belang in de verbonden partij:

Een batig saldo van de jaarrekening kan worden toegevoegd aan de reserves tot een maximum van een bedrag dat conform het door het algemeen bestuur bepaalde weerstandsvermogen nodig is. Indien besloten wordt een batig saldo geheel of deels onder de deelnemers te verdelen geschiedt dit op basis van de mate van inbreng of gerealiseerde omzet van het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.

Het algemeen bestuur beslist of een nadelig saldo van de jaarrekening ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht, of de termijn waarbinnen het tekort moet worden verdiend, of dat het saldo ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van de bijdragen in de begroting.

Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingdienst is € 2.236.600

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 968.000

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 2,809 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

Met ingang van 2016 wordt een groot deel van het werk van de omgevingsdienst Regio Nijmegen gefinancierd worden op basis van outputfinanciering. In 2017 zullen ook de overige werkzaamheden buiten de regio van de ODRN, worden opgenomen in de producten en dienstencatalogus.

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

13 Omgevingsdienst Veluwe-IJssel

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur uit zes leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur beslist of een nadelig saldo van de jaarrekening geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht of ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van de bijdrage in de begroting. Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingsdienst is 4,0 % (€ 229.267).

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 453.000

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 1,988 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter". De vastgestelde begroting 2017 van de OVIJ is nog gebaseerd op inputfinanciering. In de loop van 2017 wordt deze begroting gewijzigd conform uitgangspunten van de outputfinanciering.

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

14 Omgevingsdienst De Vallei

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur uit zes leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur beslist of een nadelig saldo van de jaarrekening geheel of gedeeltelijk ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht of ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van de bijdrage in de begroting. Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingsdienst is 2,4 % (€ 269.258).

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 1,066 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg € 2,312 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

15 Omgevingsdienst Achterhoek

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uitvoering wettelijke taak op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de WABO.

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op basis van de Gemeenschappelijke regeling bestaat het algemeen bestuur uit elf leden. De provincie heeft in het algemeen bestuur één zetel.

Financieel belang in de verbonden partij:

Het algemeen bestuur beslist of een batig of nadelig saldo van de begroting of jaarrekening geheel of gedeeltelijk ten gunste of ten laste van bestaande reserves zal worden gebracht, of geheel of gedeeltelijk ten gunste of ten laste van de deelnemers zal worden gebracht naar rato van de begroting.

Indien besloten wordt een batig of nadelig saldo geheel of gedeeltelijk ten gunste of ten laste van de deelnemers te brengen geschiedt dit op basis van de gerealiseerde omzet per deelnemer van het jaar waarop de jaarrekening betrekking heeft.

Het provinciale aandeel in de begroting 2017 van de omgevingdienst is € 550.000

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht in 2017.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per ultimo 2015 bedroeg afgerond € 623.000.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting 2016 worden alleen de baten en lasten geraamd.

Het vreemd vermogen per ultimo 2015 bedroeg €1,124 miljoen.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De nieuwe Omgevingswet zal naar verwachting in 2018 van kracht zal worden. Deze nieuwe wet moet een groot aantal bestaande wetten en uitvoeringsregelgeving (AMvB's en ministeriële regelingen) gaan vervangen. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu werkt aan deze wet onder de noemer "Eenvoudig Beter".

De begroting van 2017 is de eerste begroting van de ODA die gebaseerd is op outputfinanciering (in de begroting van de ODA wordt dit ook aangegeven als omzetbegroting).

Hiermee wordt bedoeld dat de partners betalen voor de producten die afgenomen worden.

Risico voor de provincie:

De gevolgen van de nieuwe Omgevingswet zullen zowel voor de provincie als de omgevingsdienst aanzienlijk zijn. Daarom zijn hierover al gesprekken gevoerd in 2015. Deze worden in 2016 gecontinueerd en zullen moeten leiden tot invoeringsplannen. Het grootste deel van de invoeringsinspanning zal in 2017 geleverd moeten gaan worden.

16 Rekenkamer Oost Nederland

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het gemeenschappelijk orgaan heeft tot taak het uitvoeren van hetgeen in artikel 183 van de Provinciewet is bepaald:

“- 1. De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur. Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de Rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur bevat geen controle van de jaarrekening als bedoeld in artikel 217, tweede lid.

- 2. Op verzoek van provinciale staten kan de rekenkamer een onderzoek instellen.”

Bestuurlijk belang in de verbonden partij:

Op grond van de gemeenschappelijke regeling, art. 6 is bepaald dat het bestuur bestaat uit drie leden, waaronder een voorzitter. Deze worden door Provinciale Staten van de deelnemers gezamenlijk voorgedragen en worden overeenkomstig de artikelen 79c, eerste lid, en 79m, eerste lid, van de Provinciewet door Provinciale Staten van de deelnemers gezamenlijk benoemd. Bij het doen van deze voordrachten wordt rekening gehouden met de onderlinge deskundigheid van de voorgedragen leden.

Financieel belang in de verbonden partij:

In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de kosten van het gemeenschappelijk orgaan door de deelnemers voor gelijke delen worden gedragen. De provincies dragen gezamenlijk € 697.500,- bij aan de gemeenschappelijke regeling.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties in het bestuurlijk en financieel belang verwacht.

Verwacht eigen vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

In de begroting worden alleen baten en lasten geraamd.

Het eigen vermogen per 1 januari 2016 bedroeg € 65.440,--.

Verwacht vreemd vermogen verbonden partij begin en eind 2017:

€ 140.000,--.

Verwacht jaarrekeningresultaat in 2017:

€ 0,--.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen bijzonderheden.

Risico voor de provincie:

De Rekenkamer Oost-Nederland heeft vooral te maken met reguliere kosten die vooraf goed te ramen zijn, zoals personeelskosten, huisvesting, ICT en kantoorartikelen.

Onverwachte kosten van substantiële omvang waarvoor geen dekking is zullen naar verwachting niet aan de orde komen.

Overige participaties

17 Stichting Veren Gelderland

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Het doel van de Stichting Veren Gelderland is het leveren van een bijdrage aan instandhouding van overzetveren in Gelderland. De Stichting wil haar doel verwezenlijken door op basis van een subsidiereglement gelden ter beschikking te stellen aan die gemeenten in Gelderland die verantwoordelijk zijn voor de instandhouding van de veerverbindingen. Het subsidiëren van gemeenten die veerexploitanten tegemoetkomen in het exploitatietekort is dan ook de kerntaak van de Stichting. De Stichting is opgericht in 1995. Reden daarvoor was dat in de Wet Herziening Wegenbeheer geen voorziening voor de veren was opgenomen en de instandhouding van de veerverbindingen van groot belang werd geacht.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

In het bestuur van de Stichting zitten 7 personen met elk 1 stem. De provincie Gelderland heeft 3 bestuursleden. De portefeuillehouder Mobiliteit is de voorzitter. De portefeuillehouder Financiën en het hoofd van de afdeling Beheer en Onderhoud zitten tevens in het bestuur. Daarnaast zijn er drie vertegenwoordigers van de Vereniging van Gelderse Gemeenten en een vertegenwoordiger van de veerexploitanten.

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

De Stichting krijgt een jaarlijkse vaste (geïndexeerde) bijdrage. Voor 2017 is dit € 11.500.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Voor 2017 zijn geen mutaties bekend.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Begin 2017: € 7,9 miljoen en eind 2017: € 7,0 miljoen.

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Geen vreemd vermogen.

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

Het verwachte resultaat is -/- € 0,9 miljoen (nadelig)

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Afname van het vermogen met € 0,9 miljoen. Verder geen bijzondere ontwikkelingen.

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

Geen specifieke risico's.

18 Stichting Werken in Gelderland

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Arbeidsmarktbeleid Openbaar Bestuur. Branding van Gelderland als goed overheidswerkgever. Beïnvloeding vraag en aanbod binnen de publieke sector. Continuïteit binnen de publieke sector door een goede personeelsvoorziening.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Directielid in de Raad van Commissarissen

WerkeninGelderland krijgt eind 2016 een nieuwe bestuursstructuur, waarbij de Raad van Commissarissen opgeheven wordt. Hierdoor vervalt ook deze rol voor de Provincie. De nieuwe bestuursstructuur ziet er als volgt uit:

- Dagelijks Bestuur

- Raad van Aangeslotenen (waaronder de Provincie)

In deze structuur heeft de Provincie nog wel invloed op het beleid van WerkeninGelderland

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

Naar verwachting blijft de financiële bijdragen in 2017 gelijk aan 2016: €9,00 per fte (incl. tijdelijke medewerkers). Voor 2016 was het bedrag circa € 10.000.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Bestuurlijke structuur wordt vereenvoudigd, verwacht wordt dat dit per eind 2016/begin 2017 geformaliseerd wordt. De stichting bestaat dan uit een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De Raad van Commissarissen komt te vervallen. Hiermee is de directeur niet langer lid van de Raad van Commissarissen. Vorming Dagelijks Bestuur loopt, momenteel is nog niet bekend of een afgevaardigde van Provincie Gelderland daar zitting in neemt.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Verwacht eigen vermogen in 2017 van € 90.000 tot € 100.000

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Geen vreemd vermogen

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

Geen schatting voor 2017. Resultaat in 2015 € 34.680,14

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen bijzondere ontwikkelingen.

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

Geen risico's voor de provincie.

19 Stichting Groen Gas Nederland

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De deelneming van de provincie in de Stichting Groen Gas Nederland eindigt op 31 december 2016. Over een mogelijke continuïering van deze deelneming is nog geen nieuw besluit genomen.

20 Stichting Container Terminal Nijmegen

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Multimodale ontsluiting regio Nijmegen. Past in door uw Staten vastgestelde strategisch uitvoeringsprogramma 'Logistiek als Gelderse motor'

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

De provincie Gelderland is voor 100% eigenaar van de stichting CTN. PPM Oost zit als provinciale uitvoeringsorganisatie in het bestuur van de stichting.

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

€ 0

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Begin 2017: € 16.000

Eind 2017: € 5.000

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

€ 0

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

€ 11.000 negatief

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen bijzondere ontwikkelingen

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

Geen bijzondere risico's.

21 Fonds Nazorg Stortplaatsen Gelderland

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Uit het fonds worden de kosten betaald voor de nazorg van stortplaatsen en baggerspeciedepots. Het doel is te voorkomen dat deze stortplaatsen in de toekomst schade aan lucht, water of bodem veroorzaken.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Het fonds heeft eigen rechtspersoonlijkheid. GS vormen het bestuur van het fonds

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

Geen

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Verwacht eigen vermogen begin 2017: € 51.384.955

Verwacht eigen vermogen eind 2017: € 53.623.384

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Geen vreemd vermogen

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

Geen

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Er worden geen bijzondere ontwikkelingen verwacht

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

Geen risico's voor de provincie.

22 Interprovinciaal Overleg (IPO)

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

De vereniging heeft als doel:

- het behartigen van de belangen van de provincies;
- het bieden van een platform voor uitwisseling van kennis en ervaringen;
- het stimuleren en entameren van vernieuwingsprocessen binnen de provincies.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Het hoogste orgaan binnen de vereniging is de algemene ledenvergadering. Conform de statuten worden de provincies hierin vertegenwoordigd door twee leden van Provinciale Staten. Eén lid van ons college heeft zitting in het dagelijks bestuur.

In de 'juridische schil' van de vereniging IPO is per 1 januari 2014 de gemeenschappelijke werkorganisatie BIJ12 geplaatst. Bij notarieel besluit is vastgelegd dat beide organisaties een aparte administratie voeren. De werkzaamheden van BIJ12 zijn gericht op de uitvoering van beleid van de gezamenlijke provincies. Met ingang van 1 januari 2014 is aan BIJ12 een bijzonder ondervolmacht verleend om rechtshandelingen te verrichten.

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

Aan de vereniging wordt contributie betaald. De bijdrage aan het IPO vindt zowel in natura plaats (inzet van capaciteit) als in liquide middelen.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Geen.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Eigen vermogen IPO begin 2017 is € 477.119. Eigen vermogen BIJ12 begin 2017 is € 4.305.178.

De stand van eind 2017 is nog niet bekend.

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Vreemd vermogen begin 2016 IPO is € 8.125.359,-- en BIJ 12 is € 4.296.139,--.

De stand van zaken eind 2017 is niet bekend.

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

De vereniging heeft geen winststreven in haar doelstelling opgenomen. Het verwachte resultaat 2017 is € 0.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen noemenswaardige financiële en bestuurlijke ontwikkelingen.

Beleidsinhoudelijke ontwikkelingen zijn vastgelegd in de IPO Meerjarenagenda.

Strategische thema's zijn:

- De Nationale Omgevingsvisie
- De Sociaal-Economische ontwikkeling van de Stedelijke Regio
- De Landschapsagenda
- Visie op het binnenlands bestuur

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

Geen financieel kwantificeerbaar risico.

23 Interregionale Alliantie voor de Rijn-Alpen Corridor EGTS

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

De gezamenlijke versterking en coördinatie van de integrale en territoriale ontwikkeling van de multimodale Rijn-Alpen Corridor vanuit regionaal en lokaal perspectief.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Alle leden zijn lid van het Algemeen Bestuur dat een dagelijks bestuur kiest bestaande uit een voorzitter en twee vicevoorzitters. Gelderland is in de oprichtingsvergadering op 24 april 2015 gekozen tot voorzitter van de EGTC Rijn-Alpen.

Financiële bijdrage aan de overige participatie 2017:

Wij betalen in 2017 een lidmaatschapsbijdrage van € 7.000.

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

De EGTC is in 2015 formeel van start gegaan en Gelderland is de eerste voorzitter van deze organisatie geworden. Er worden geen mutaties verwacht in 2016.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Begin 2017: € 0

Eind 2017: € 0 (uitgaande van volledige uitvoering begroting)

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Er is geen vreemd vermogen.

Verwacht Jaarrekening resultaat overige participatie 2017:

Verwacht resultaat voor 2017 is € 0.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Geen veranderingen van de bestaande situatie.

Risico's voor de provincie (incl. getroffen beheer-maatregelen):

De provincie en de overige leden zijn voor gelijke delen aansprakelijk voor de schulden, ongeacht de aard van de schulden.

24 Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen te Rijswijk

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

De Stichting LMA (opgericht door de gezamenlijke provincies) is sinds 2005 de aangewezen meldinstantie, waar afvalinrichtingen verplicht de ontvangst van bedrijfsafval en gevaarlijk afval melden.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Met ingang van 2017 wordt de Stichting LMA opgeheven. De LMAfunctie verhuist dan naar het ministerie van Infrastructuur & Milieu, en wordt ondergebracht bij het onderdeel Water, Verkeer en Leefomgeving van Rijkswaterstaat.

25 Assembly of European Regions (AER), Straatsburg (Frankrijk)

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

De Assembly of European Regions is een brede Europese netwerkorganisatie waarin politiek-bestuurlijk en ambtelijk beleidsinformatie en kennis kan worden uitgewisseld, lobby richting Europese Unie wordt voorbereid en projecten worden uitgevoerd met Europese middelen. De AER is voor Gelderland een relevante bron van kennis en informatie op Europese schaal.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Gelderland heeft geen bijzondere positie en is net zoals de andere leden lid van het algemeen bestuur.

Financiële bijdrage aan de overige participatie in 2017:

Verwachte bijdrage in 2017: € 20.402

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen mutaties verwacht.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

N.v.t.

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

N.v.t.

Verwacht jaarrekeningresultaat overige participatie in 2017:

Jaarrekeningresultaat in 2014 was € 904.290,-.

Verder zijn nog geen cijfers bekend.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

Door een reorganisatie in 2015 is de structuur van de organisatie vereenvoudigd en zijn de vaste kosten sterk teruggebracht. De organisatie gaat in een afgeslankte versie verder.

Risico voor de provincie (incl. getroffen beheermaatregelen):

Geen bijzondere risico's.

26 Association of European Border Regions, Gronau (Duitsland) of in het Nederland Werkgemeenschap van Europese Grensregio's/Europese samenwerkingsverband

Het openbaar belang dat wordt behartigd:

Gezamenlijk met andere Europese regio's en grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden de belangen van de grensregio's bij de Europese Unie behartigen en kennis over grensoverschrijdende samenwerking delen.

Bestuurlijk belang in de overige participatie in 2017:

Gelderland is lid van de vereniging, die naar Duits recht is opgericht. Gelderland is lid van het algemeen bestuur en tevens lid van het dagelijks bestuur.

Financiële bijdrage aan de overige participatie in 2017:

€7.500,00. (waarvan € 6.000,- verplicht en € 1.500,- vrijwillig)

Verwachte mutaties in het bestuurlijk c.q. financieel belang in 2017:

Er worden geen veranderingen verwacht.

Verwacht eigen vermogen overige participatie begin en eind 2017:

De jaarrekening 2015 is afgesloten met een tekort. Hiervan wordt €66.220,74 uit de nog aanwezige reserves gehaald, terwijl daarnaast een tekort van € 12.310,99 naar 2016 is meegenomen.

Verwacht vreemd vermogen overige participatie begin en eind 2017:

Er is geen vreemd vermogen.

Verwacht jaarrekeningresultaat overige participatie in 2017:

De begroting voor 2017 wordt eind september 2016 vastgesteld door het algemeen bestuur.

Verwachte ontwikkelingen 2016/2017:

De liquiditeit van de organisatie vraagt onevenredig veel aandacht van het bestuur. Er zijn geen schulden aan derden, maar de organisatie balanceert, doordat lidmaatschapsbijdragen al vele jaren niet meer zijn geïndexeerd, op de rand van het bestaan. Ook zagen meer en meer regio's – vooral uit Oost- en Zuid-Europa - zich door de economische crisis gedwongen hun lidmaatschap op te zeggen. In juni 2016 is op initiatief van leden van het dagelijks bestuur besloten de ledenvergadering te vragen de lidmaatschapsbijdrage vanaf 2017 te verhogen. Tot nu toe betaalden grensregio's als Gelderland niet meer dan €5000 per jaar voor hun lidmaatschap.

Risico voor de provincie (incl.getroffen beheermaatregelen):

Het risico voor de provincie blijft beperkt tot de jaarbijdrage. Door de bijdrage van de leden in overeenstemming te brengen met de reële kosten van de organisatie wordt verwacht dat de liquiditeitsproblemen van de organisatie ingaande 2017 tot het verleden behoren.

Provinciaal grondbeleid

In 2014 hebben uw Staten de geactualiseerde kaders van het grondbeleid vastgesteld (PS2014-337). De realisatie van maatschappelijke opgaven is bepalend voor het provinciale grondbeleid aangezien grondbezit voor onze provincie nooit een doel op zich is, maar altijd een middel tot doelrealisatie. De realisatie van de maatschappelijke opgaven verloopt via de kerntaken. Om die reden wordt op het niveau van de kerntaken bepaald of er grond nodig is voor doelrealisatie. Vervolgens wordt via een grondstrategieplan per kerntaak bepaald hoe het grondinstrumentarium binnen de beschikbaar gestelde budgetten voor de doelen van die kerntaak wordt ingezet. Alle grondtransacties verlopen openbaar, marktconform en transparant via een grondprotocol. Ook heeft u nog krediet verleend om strategische grondaankopen te doen voor het bevorderen van vrijwillige ruilverkavelingen in de agrarische sector. In 2017 wordt de actualisatie van het grondbeleid opgestart.

Kerntaak 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling & waterbeheer

Gebiedsontwikkeling

Programma IJsselsprong

Ten behoeve van het programma IJsselsprong koopt de provincie grond aan voor de 'groene opgave' in het gebied. Dit betreft aankopen voor de groene buffer: stapstenen voor natuurontwikkeling langs de Oekense beek, natuurvriendelijke oevers en landschappelijke structuren en daarnaast ook aankopen van ruilgrond voor landbouwverbetering. Het komende jaar (2017) zal worden ingezet om meer gronden te verwerven voor de resterende hectare en ook om ruilingen tot stand te brengen.

Park Lingezegen

Het Openbaar Lichaam Park Lingezegen (OLPL) is een verbonden partij van de provincie. Voor nadere details over deze organisatie verwijzen wij naar de paragraaf 'Verbonden partijen'. Het OLPL heeft een gering eigen grondbeleid en bezit circa 25 hectare.

Om het Park te kunnen realiseren zijn door het Park en Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) gedurende circa 10 jaar gronden aangekocht die vervolgens door de parkorganisatie conform het Masterplan zijn ingericht. Zoals indertijd is bedacht zouden deze gronden na inrichting worden overgedragen en daarmee in eigendom en in beheer komen van een daartoe geëigende partij. De restgronden worden verkocht.

Om de laatste fase van de realisatie van het Park te kunnen financieren zijn provincie en de Parkorganisatie in 2014 overeengekomen dat nagenoeg alle gronden van de parkorganisatie werden overgedragen aan de provincie en de provincie verantwoordelijk werd voor de verkoop van de gronden. Dit naast de gronden van BBL die ten behoeve van de doelen van het Park waren aangekocht en per 1 januari 2014 in eigendom van de provincie kwamen.

Daar stond tegenover dat Uw Staten op 24 september 2014 (PS 2014-656) voor het verder kunnen afmaken van Park Lingezegen de Parkorganisatie een investeringskrediet van maximaal € 15,2 miljoen beschikbaar stelde voor de periode 2014 tot en met 2018. Met uw Staten werd afgesproken dat het krediet wordt terugverdiend door de verkoop van in totaal 442 hectare ingerichte natuurgronden en ruilgronden, als ook enkele gebouwen. Het krediet is 15 december 2015 op basis van een correctie als gevolg van grondtransacties definitief vastgesteld op € 13,8 miljoen. Op basis van de actuele verwachte opbrengsten uit de grondverkoop voorzien wij een knelpunt. Momenteel onderzoeken we de omvang van het knelpunt en wij komen hier bij uw Staten op terug bij de Midterm review.

Inmiddels is voor de overtollige (ruil)gronden een Grondstrategieplan opgesteld en zal naar verwachting in 2017 een groot deel zijn/worden verkocht. Wat betreft de ingerichte (natuur)gronden heeft inmiddels een eerste verkoop van 182 hectare aan Staatsbosbeheer plaatsgevonden. Voor de resterende gronden geldt dat er in 2017 een start

wordt gemaakt om uiterlijk 2019 alle gronden te hebben verkocht.

Kerntaak 3 Vitaal platteland, natuurbeheer & ontwikkeling natuurgebieden

Natuur en Landschap

De kerntaak Vitaal Platteland natuurbeheer en ontwikkeling van natuurgebieden heeft op 1 januari 2017 de beschikking over een grondvoorraad van circa 1.500 hectare. De voorraad bestaat uit gronden, die op grond van het Natuurpact en de Bestuursovereenkomst Grond (PS2013-979) zijn verkregen, en eigen aankopen. De gronden uit de bestuursovereenkomst zijn in 2016 overwegend in juridisch eigendom gekomen. Afgesproken is dat een deel van de gronden nog op de balans van het ministerie van Economische Zaken moet blijven staan. Gedurende een periode van nog drie jaren ontvangt de provincie jaarlijks 265 hectare in juridisch eigendom. De voorraad varieert gedurende het jaar als gevolg van aan- en verkopen.

De grondvoorraad bestaat uit gronden die begrensd zijn binnen het Gelders Natuur Netwerk (GNN) en “op de goede plek liggen” (850 hectare) en gronden die bestemd zijn voor verkoop of ruiling (650 hectare). Van de gronden gelegen binnen het GNN is een deel ingericht (380 hectare) en voor een deel is er sprake van een inrichtingsopgave (470 hectare). Ruiling heeft als doel om grond door middel van ruilprocessen op de goede plek te krijgen. De opbrengsten van verkoop zijn voor een deel bestemd voor aflossing van het voor het programma beschikbaar gestelde investeringskrediet en voor dekking van de ontwikkelopgave natuur (grond voor grond principe). Het programma beschikt daarnaast ook over 15 gebouwencomplexen voor verkoop. Grond en gebouwen worden verkocht conform het Grondprotocol. Er is een risico dat vanwege openbare en marktconforme verkoopverplichting gronden en gebouwen gedurende een langere tijd in eigendom en beheer bij de provincie blijven.

Van de gronden die op de goede plek liggen wordt gestreefd om in 2017 50 hectare te verkopen. Voor de gebouwen is de opgave deze zo snel mogelijk te verkopen. Sloop van overtollige gebouwen en sanering van de bouwlocaties moeten de verkoopssnelheid bevorderen. Grond en gebouwen leveren een beheeropbrengst op als gevolg van verpachting en verhuur maar kennen ook een beheerlast. Opbrengsten en lasten worden met elkaar verrekend.

Naast verkoop wordt er ook grond aangekocht. In 2017 worden er circa 100 hectare begrensde gronden binnen het GNN aangekocht. Aankoop kan noodzakelijk zijn voor doelrealisatie en vindt bij voorkeur plaats op basis van vrijwilligheid. Noodzaak voor aankoop geldt met name voor de gronden in of nabij een Natura 2000 gebied waarvoor een inrichtingsverplichting geldt op grond van de Programmatische Aanpak Stikstof (PS2015-280). Inzet van het onteigeningsinstrument voor deze zogenaamde PAS-gronden is mogelijk maar zal bij uitzondering plaatsvinden (Realisatiestrategie PS2013-515 en Actualisatie van het Grondbeleid PS2014-337[http://gelderland.stateninformatie.nl/document/1311728/1#search=%22PS2014-337%22](http:// gelderland.stateninformatie.nl/document/1311728/1#search=%22PS2014-337%22)). Aankoop van een geheel agrarisch bedrijf (grond en gebouwen) kan in een enkel geval noodzakelijk zijn.

Teneinde tijdig te kunnen beschikken over deze gronden en ze te kunnen inrichten zal voor een vijftal Natura 2000 gebieden in 2017 een provinciaal inpassingsplan worden opgesteld.

Het programma Natuur en Landschap werkt veelal met haar partners samen in integrale gebiedsprocessen. Grondverwerving binnen deze processen vindt plaats op basis van grondopdrachten die aan het Cluster Grond worden verstrekt. Voor de overige vastgoedtransacties zijn Gelderlandbrede opdrachten aan het cluster gegeven.

In de grondstrategie voor het programma Natuur en Landschap is ook de mogelijkheid opgenomen voor inrichting van eigen gronden die liggen op de goede plek. In 2016 is de inrichting van circa 150 hectare opgepakt. In 2017 komen daar nog eens 80 hectare bij.

Gronden Land- en Tuinbouw

In het Coalitieakkoord is hoge prioriteit toegekend aan een goede landbouwkundige verkaveling. De provincie stimuleert dit. Bij partijen in het gebied ligt het initiatief om met vrijwillige kavelruil te beginnen. Naast de ondersteuning van de Stichting Effectief Verkavelen in Gelderland (STEVIG) wil ons college ook met strategische grondaankopen de kavelruilprojecten faciliteren. Dit loopt door middel van een investeringskrediet met een revolverend karakter. Met dit krediet kunnen de kavelruilprocessen op gang worden gebracht. De vrijwillige verkavelingen vinden plaats volgens de nieuwe methode 'Verkavelen voor groei'. Met behulp van deze methode kunnen vrijwillige verkavelingen binnen 3 jaar worden afgerond.

In 2015 zijn er 10 hectare verkocht in de Glind, in 2016 zijn er tot nu toe geen gronden aangekocht of verkocht. In 2016 zijn er 2 nieuwe vrijwillige kavelruilprocessen opgestart: Montferland en het gebied rond N18. De aan- en verkopen van ruilgronden met behulp van het investeringskrediet wordt uitgevoerd door de provincie zelf. Voor 2017 zijn aanvragen voor grondaankopen voorzien in een deel van de N18. Verwachte omvang is tussen de 25 en 50 hectare. Evenals in 2016 kan, met behulp van POP3-gelden, subsidie worden aangevraagd voor de proceskosten van vrijwillige kavelruil.

Verplaatsing intensieve veehouderij (VIV)

Bij de afronding van enkele verplaatsingen van intensieve veehouderijen (VIV) subsidies moet conform de regeling nog een grondtransactie plaats vinden. Deze afwikkeling gaat via het Bureau Beheer Landbouwgronden. De kosten worden gedragen door de provincie. Het draait om circa 6 verplaatsers.

Projectbureau Herstructurering Tuinbouw Bommelerwaard (PHTB)

De herstructurering Bommelerwaard heeft drie hoofddoelen:

1. Perspectief voor de tuinbouwsector;
2. Een goede leefbaarheid (verkeersmaatregelen);
3. Een goede ruimtelijk-landschappelijke kwaliteit.

De provincie heeft als doel hiertoe de grondverwerving door het projectbureau PHTB ondersteunen. Het PHTB voert de coördinerende grondstrategie uit, die door het Dagelijks Bestuur van het PHTB in 2013 is vastgesteld. Deze strategie is een mix van actief en faciliterend grondbeleid en beoogt een optimum te bereiken tussen het realiseren van de herstructureringsdoelen enerzijds en het minimaliseren van uitvoeringsrisico's anderzijds. In 2016 wordt het grondbeleid herzien op basis van de nieuwste ontwikkelingen, zoals het onherroepelijk worden van het Provinciaal inpassingsplan najaar 2016.

In 2017 wordt ingezet op 26 hectare herstructurering en 35 hectare uitbreiding, in de gebieden Brakel, Zuilichem, Poederoijen en Grote Ingh.

Verwachte uitgaven voor grondverwerving in 2017 door PHTB: € 1.875.000,- (totaal, niet alleen provincie). Het PHTB investeert alleen in grondaankoop als het nodig is, indien mogelijk wordt het aan de markt overgelaten om de herstructurering uit te voeren. PHTB beperkt zich tot een faciliterende rol.

Kerntaak 4 Regionale bereikbaarheid & regionaal openbaar vervoer

Infrastructurele projecten

Voor de aanleg van nieuwe wegen en of reconstructie van het provinciaal wegennet verwerft de provincie, indien nodig, gronden. Grondverwerving voor infrastructurele projecten zal plaatsvinden voor projecten die zijn opgenomen in het door uw Staten vastgestelde MIAM.

Bij voorkeur zullen middels minnelijke aankoop de noodzakelijk gronden verworven worden. Indien nodig wordt uw Staten verzocht in te stemmen met het instrument van onteigening voor de noodzakelijke verkrijging ter realisatie van het project.

In 2017 worden ondermeer in de volgende lopende projecten (de voortgang van) aankopen voorzien in met name de volgende projecten:

- N303 Rondweg Voorthuizen
- N345 Rondweg Voorst
- N345 Rondweg de Hoven
- N346 Rondweg Lochem

-N315 Neede

-A15 OWN (Onderliggend Wegennet N810 en N839)

Naast voornoemde projecten zullen voor de uitvoering van overige projecten cq. reconstructies meerdere kleinere grondtransacties worden uitgevoerd.

Beheer en Onderhoud provinciale wegen

De provincie beheert en onderhoudt ca. 1.160 km provinciale weg en is van het merendeel van de onderliggende en bijbehorende gronden ook eigenaar. Bestaand beleid is dat periodiek wordt gezien of niet direct aan de provinciale weg gebonden grondeigendommen kunnen worden verhuurd, verpacht of verkocht. Afhankelijk van de situatie geven we aan de provinciale weg gelegen gronden in gebruik voor nutsvoorzieningen, uitwegen, brandstofverkooppunten, standplaatsen, kunstvoorwerpen, jagen, evenementen e.d. Een en ander in overeenstemming met de bepalingen in de Omgevingsverordening Gelderland.

Wijzigingen in het beheer van gronden kunnen ontstaan door de aanleg van een nieuwe weg of het overdragen van een bestaande weg aan de gemeente.

De opbrengsten voor pacht en verhuur zijn begroot in de kerntaak Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer en bedragen in 2017 € 200.000,-.

Mens & Middelen

Provinciale huisvesting

De grond onder de huisvesting en de parkeergarage van de provinciale organisatie rondom de markt in Arnhem is eigendom van de provincie Gelderland. Hiertoe behoort ook het terrein ten behoeve van de parkeervoorzieningen voor en naast het Huis der Provincie, achter Prinsenhof A en voor Prinsenhof B.

De verbouwing van het Huis der Provincie en de nieuwbouw naast het Huis der Provincie, conform programma Het Gelders Huis, vinden plaats op eigen grondgebied. In 2017 worden grondmutaties verwacht in verband met de geplande verkoop van de gebouwen Prinsenhof A en Marktstate.

EMU saldo

In de Begroting 2013 hebben wij voor de eerste keer een extra (niet verplichte) paragraaf opgenomen met aanvullende informatie over het EMU-saldo. Beheersing van het EMU-saldo is van belang voor houdbare overheidsfinanciën en de provincies en gemeenten hebben afspraken met de Rijksoverheid over de invulling van ieders verantwoordelijkheid in deze. Ook in 2017 zullen wij in de verschillende planning en controldocumenten de paragraaf EMU-saldo opnemen.

Verschil tussen baten/lasten stelsel en berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel, zoals dat voor het Rijk van toepassing is. De lagere overheden, waaronder de provincies, voeren echter een administratie op basis van het baten-lastenstelsel. Dit stelsel wordt voor de provincies voorgeschreven op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV). Het EMU-saldo kan worden berekend uit het exploitatiesaldo van het baten-lastenstelsel door enkele posten, afhankelijk van de kasmutatie, erbij te tellen dan wel eraf te trekken.

Individuele EMU-referentiewaarden provincies 2017

De Rijksoverheid en de lokale overheden maken afspraken over de beheersing van het EMU-saldo. De meest recente afspraak ligt vast in het Financieel Akkoord van januari 2013. Daarin is aan de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een EMU-ruimte van 0,5% BBP toegestaan voor de jaren 2013, 2014 en 2015. Voor de jaren 2016 en 2017 is een daling van de EMU-ruimte voorzien tot 0,4% respectievelijk 0,3%. Eind 2016 wordt in het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen bezien of een daling in 2017 verantwoord en mogelijk is. Een verdeling over de gemeenten en provincies kan daarbij ook worden afgesproken. Tot nu toe is de referentiewaarde voor de provincies verdeeld over de individuele provincies op basis van de verhouding van de begrotingen. De referentiewaarde is geen absolute grens, maar een richtgetal als houvast voor een individuele provincie. Uiteindelijk moet de sector provincies als totaal uitkomen. Dat wil zeggen dat een EMU-tekort van de ene provincie opgevangen kan worden door een EMU-overschot van een andere provincie.

Berekening EMU-saldo

Omschrijving (x € 1000)	Telling	Budget 2016 na Najaarsnota	Budget 2017	Raming 2018	Raming 2019	Raming 2020
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	+/+	-133.372	-51.064	-52.914	70.322	89.261
Afschrijvingen tlv de exploitatie	+/+	19.608	15.970	15.618	15.455	14.731
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+/+		0	0	0	0
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-/-	3.654	109.192	78.602	30.223	9.314
Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4		0	0	0	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa		0	0	0	0	0
Aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken			0	0	0	0
Baten bouwgrondexploitatie, voor zover niet op de exploitatie verantwoord			0	0	0	0
Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-/-	3.532	2.712	0	0	0
Verkoop van effecten, verwachte boekwinst			0	0	0	0
Subtotaal		-120.950	-146.998	-115.897	55.554	94.678
Referentiewaarde conform circulaire		n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.
Totaal		n.b.	n.b.	n.b.	n.b.	n.b.